

serazat

EDEBİYAT, KÜLTÜR, SANAT DERGİSİ

"başlayanın öncesi ve bitenin sonrasına varanlara"

sayı: 12 yıl: 5

2026
nisan
mayıs
haziran

Adem Emre Topçu, Ankara Edebiyat, Beyza Şahin, Eda Çoban, Emame Akman Harmancı, Emre Çelik, Eyüp Aktuğ, Feyza Cengiz Dündar, Hüseyin Kılıç, Hüseyin Kaya, İsmail Çakır, İsmail Şimşek, Mete Almalı, Mustafa E. Öz, M. Talha Özmen, Osman Hasdemir, Ömer Eski, Semanur Bozok Sabuncu, Sevda Altınkaya, Sinem Banu D. S., Ubeydullah Öz, W. Poraj-Chlebowski, Yakup Diker, Yasemin Tosun, Z. Rumeysa Topal

serazat

EDEBİYAT, KÜLTÜR, SANAT DERGİSİ

2026 Nisan, Mayıs, Haziran
Sayı: 12 Yıl: 5

Yayın Kurulu

Eyüp Aktuğ ..inceleme yazıları editörü
Mete Almalı ..öykü editörü
Osman Hasdemir ..şir editörü
Şeyda Tarhan Almalı ..musahhah
Ubeydullah Öz ..tasarım ve mizanpaj
Zeki Altın ..şir editörü

x • instagram

@serazatedebiyat

serazat.net

serazatedebiyat@gmail.com

Dergide yer alan eserlerden yazarları sorumludur.
Dergideki eserler kaynak gösterilerek paylaşılabilir.

İÇİNDEKİLER

ÖYKÜ	Hüseyin Kaya, Ağıt .....4 Ubeydullah Öz, Mukabele ..... 18 Hüseyin Kılıç, Üç Efsane ..... 19 Feyza Cengiz Dünder, Elma Kokusu ..... 26 Sevda Altinkaya, Camız Havası ..... 28 Z. Rumeysa Topal, İpekten Böcek ..... 32 M. Talha Özmen, Zürih Metrosu ..... 34 Mete Almalı, Rutin 40
DENEME	İsmail Çakır, Bu Gofret Annemin Anlattığı Gofrete Benzemiyor .. 44
ÇEVİRİ	Mustafa Emin Öz, Ubeydiyye III 46
SÖYLEŞİ	Eda Çoban, Ankara Edebiyat Bir Edebiyat Penceresi İzleği ..... 49 Eda Çoban, Emame Akman Harmancı Uçurtmada Takılı Kalmasın Öyküler..... 63
ŞİİR	Osman Hasdemir, Füzyon ..... 68 Yakup Diker, Kar Kuyusu ..... 70 Emre Çelik, Kapıda Bekleyen ..... 72 Beyza Şahin, Beyaz ..... 74 Yasemin Tosun, Bir İstanbul Masalı ..... 75 Adem Emre Topçu, Bütün Yolculuğun Adı Çoktan Fısıldanmıştı .. 76
İNCELEME	Semanur Bozok Sabuncu, Karanlığı Renklendiren Öyküler ..... 81 İsmail Şimşek, Hatırlamak Uzatıyor Ömrü ..... 84 Ömer Eski, Öznenin Hâlleri ..... 90 Eyüp Aktuğ, Cevdet Karal Şiirinde Ontolojik Kaygı ve Modernite Eleştirisi 95
SANAT	Wiktor Poraj-Chlebowski .....Kapak Sinem Banu Dağüstü Sevimli .....Arka Kapak

ağıt

Hüseyin Kaya

Bahar usul usul veda ediyor, yaz kendini iyiden iyiye hissettiriyordu. Senelerdir olduğu gibi erkenden uyandı. Henüz hava aydınlanmamıştı. Sabah namazı için abdest alması gerekiyordu. Yorgun muydu? Hayır. Uyumuş dinlenmiş miydi? Hayır. Uyku, senelerdir onun için yalnızca sızılmaktan ibaretti. Uyuyor ve uyanıyordu. Ağrıyan bir yeri yoktu. Senelerdir dişlerinin, başının ağrıdığını bilmiyordu.

Abdestini ahırda aldı. Yaşlı ineğini sevdi namaza geçmeden önce. Evin avlusuna geçti. Sekinin üzerinde, tandırın hemen yanında serili çulun üzerinde namaza durdu. Tarladan, bostandan kalan zamanı burada geçiyordu. Ya ekmek yapıyordu ya yemek. Süt, yoğurt, tereyağı... Hepsi bu sekinin üzerinde yapılan işlerdi. Ev halkı uykudaydı. Farz namazı bitmek üzereydi ki kapının çalındığını fark etti. Hava hâlen aydınlanmamıştı. Bu saatte gelecek kimse yoktu. Her sabah yal çaldığı köpeğin tıktırtısı olacağını düşündü fakat namazı bitmeye yakın yine kapı çalındı. Köpek olamazdı bu. Kapının ardına yerleş-tirdiği kös adı verilen odunu yerine sabitledi ve seslendi:

— Kim o?

— Benim Mevlüde. Abbas.

Abbas ismini duyar duymaz içerisi iyice karardı. Kapının ardına az kalsın düşecekti. Kanatlı kapının bir tarafına tutunarak yere oturdu. Salavat getirdi. Felak ve Nas okudu. Dışardan kısık ses gelmeye devam ediyordu:

– Geldim sonunda işte, açmayacak mısınız kapıyı?

Mevlûde, okuduğu ayetlerin, duaların verdiği güçle sesini yükseltti ve kapının kenarında duran pelit değneğe uzandı:

– Eğlenecek başka kapı bul kendine. Abbas öleli seneler oldu. Yemen’de kaldı o. Her kimsen çek git kapımızdan.

Normalde kapıda duran köpek mani olurdu. Demek ki tanıdık biriydi bu. Köpek ses etmemişti. Abbas bir süre sustu.

– İki gözüm önüme aksın ben Abbas. Deli Veli’den olma Zöhre’den doğma. Hamza’nın, Ayşe’nin, Ali’nin babası Abbas. Senin helalliğin Abbas.

Her cümleinin sonundaki Abbas kelimesi ağır bir kaya yuvarlıyordu içindeki karanlık derelere yüce dağlardan.

– Abbas öleli seneler oldu, Yemen’de kaldı o, dedi takati azalmış bir sesle.

Abbas devam ediyordu:

– Ölmedim, senin için hayatta kaldım, çocuklarım için.

Sesi de benzemiyordu kocasının sesine. Kelimeleri söyleyişi bile başkaydı.

– Bizim buraların adamlarının konuşmalarına bile benzemiyor konuşman, dedi. Git başka yerde eğlen gardaş. Rahat bırak beni, kapımı. Her kim isen Allah rızası için uzaklaş buralardan.

Normalde kapının önündeki zağar bir yabancı geldiğinde huysuzlanır, seğirtirdi. Ortalığı ayağa kaldırırdı fakat sesi çıkmıyordu onun

da. Zaten yaşlanmıştı. Abbas cepheye gittiğinde gencecikti o da. Senelerce kapısının önünü ona emanet etmişti. Belki de... Belki de gerçekten Abbas'tı gelen ve onu hatırladığı, tanıdığı için ses çıkar-mıyordu. Kapının ardından gelen ses kâh uzaklaşıyor kâh yakınlaşıyor ve durmadan bir şeyler anlatıyordu kendisinin Abbas olduğunu ispatlamak için.

Belki de kötü bir rüyaydı bu. Az sonra uyanacak ve kimseye bir şey demeden gün boyu karanlığı yaşayacaktı. Kaç kez Abbas gelmişti rüyasında ama uyanınca zehir olmuştu günü, haftası. Rüya ve hayal ile gerçeği karıştırdığı zamanlar bile olmuştu. Zaten sadece kendisi değildi ki bu hâli yaşayan. Onca sıkıntılı zamandan sonra, iyileşmese bile kabuk bağlamaya yüz tutmuş bir yaraydı Abbas onun için. Her ailenin bir Abbas'ı vardı hemen hemen köyünde yahut civar köy-lerde. Kapının önünde öylece kalakalmıştı. Bir dizini döşüne doğru çekmiş, başını dizine doğru eğmiş, bir eli başında diğer eli boşlukta öylece bekliyor, boşluğa bakıyordu sadece. Avlu karanlıktı, serindi. İçerdeki ahırdan küçük sesler gelmeye başlamıştı. Horozun sesiyle tekrar dünyaya döndü ve kapının ardından gelen seslere kulak verdi:

– Hâlâ mı inanmadın Mevlüde? Sen sor ben söyleyeyim. Sen Abbas olsan şunları bilirdin de, ben anlatayım sana.

– Sen Abbas olsan ben sesinden tanırdım seni, konuşmandan tanırdım, sen daha köye gelmeden kokunu alırdım, kapımı açık tutardım, kapıda karşılardım. Bey, Allah'ın adını veriyorum git başka kapıya, dedi Mevlüde bitkin ve çaresiz bir sesle.

Havanın aydınlanmaya durduğunu kapının altından sızan ışıktan fark etti. Artık yaşadıklarının rüya olma ihtimali kalmamıştı. Geriye döndüğünde üç çocuğunu gördü; çaresiz ve suskun hâlde kendisini izleyen. Ali, Hamza ve Ayşe başlarını önlerine eğmiş, dolukmuş göz-lerle annelerini izliyorlardı. En küçükleri Ayşe sordu:

– Hırsız mı geldi anne, kim var kapının önünde?

Hamza en büyük çocuklarıydı. Babasını ve onun köyden ayrılışını hatırlıyordu.

– Babam olamaz bu anne, dedi. Benim babamın sesi böyle değildi. Benim babam Yemen’de kaldı.

Abbas da yorulmuştu artık:

– Hamza, oğlum sen misin? dedi. Senin de sesin değişmiş. Delikanlı gibi geliyor sesin. Haydi artık, yorgunum, gücüm tükendi. Açın kapıyı sarılayım hepimize.

Üç kardeş annelerin yanına oturdu. Dışarısı iyice aydınlanmıştı. Bir an kapıyı açmayı düşündü Mevlüde. Her kim ise görmeliydi kapının ardında olan kişiyi. Bir anlığına kapıldığı bu düşünceden anında vazgeçti. Bir yabancıya kapıyı açmış olmasını nasıl anlatabilirdi ki köylüye, akrabalarına? En iyisi birilerinin gelmesini beklemektir. Sabah namazından çıkan yaşlılardan birkaçı mutlaka görür, kapıya gelirdi.

Kapının açılmasından umudunu kesen Abbas da kapının hemen önüne bağdaş kurdu. Evlerinin hemen karşısındaki tepeye baktı. Az ilerdeki söğütler büyümüşü ama tıpkı hayalindeki gibiydi her yer ve her şey. O da senelerce rüyasında gelmişti buralara. O da içindeki hasretin üzerine kül serpererek geçirmişti en çetin yılları. Onu ayakta tutan, hayatta tutan şey eşine, çocuklarına, köyüne kavuşmak düşüncesiydi. Kapının önündeki zağar da Abbas’ın yanına geldi oturdu. Belli ki unutmamıştı ve o da susmayı tercih ediyordu. Ne bir sevgi gösterisi ne bir hasret belirtisi. Böyle bir karşılama hayal etmemişti. Kırılmaya hakkı yoktu hatta içten içe takdir etti eşinin kapıyı açmamasını. Yedi yıl az bir zaman değildi ki... Köyüne dönmüşü ya onca badireden sonra gerisi gelirdi nasıl olsa.

Kalın tahtalardan yapılmış kanatlı kocaman kapı hâlen kapalıydı. Görevini yapan, iki dünyayı birbirinden ayıran ağırlığıyla ve biraz da yorgunluğuyla hiç açılmayacak gibi duruyordu. Bazı bacalardan incecik dumanlar yükseliyordu köyde; ocaklar tandırlar yanmaya başlamış olmalıydı. Evin altındaki küçük yoldan ilerleyen iki yaşlı

adama takıldı yorgun gözleri. Birini Fehmi dayısına benzetti ama bastonla yürüeni tanıyamadı. İki yaşlı adam da Abbas'ı görmüş olmalıydı ki kısa bir süre kendi aralarında konuştuktan sonra yollarını değiştirerek ona doğru yürümeye başladılar. Abbas ayağa kalkmaya çalıştı. Kapının önündeki örtmeyi ayakta tutan direğe tutunarak doğruldu, köpek hâlen oturur vaziyetteydi. İki ihtiyar olan biteni anlama çabasıydı. Aralarında birkaç metrelik mesafe kalmıştı ki Fehmi dayı sessizliği bozdu:

– Selamünaleyküm gardaş. Kime baktın, burada ne arıyorsun? Nereden gelip nere gidiyorsun?

– Fehmi dayı, dedi Abbas. Beni tanımadın mı yoksa? Benim Abbas.

Biraz dikkatle bakınca yanındaki bastonlu ihtiyarın da Mehmet eniştesi olduğunu anladı.

– Mehmet enişte, çok yaşlanmışsın ama tanıdım seni de. Abbas'ım ben. Ne çabuk unuttunuz beni?

İki ihtiyar da hayli şaşkıındı. Önce birbirlerine sonra Abbas olduğunu söyleyen adama baktılar. Mehmet enişte elindeki bastonun ucunu Abbas'a doğrulttu:

– Oğul, Abbas gideli yedi sene oldu, dedi. Öldüğü haberini alalı da beş altı sene oldu. Yemen'e gidenin geldiği duyulmuş mu hiç? Her kim isen haydi yürü işine git. Ayrıl bu kapının önünden, bu köyden. Ne kılığın kılık ne vaziyetin vaziyet. Köylü uyanmadan nereden gelinse oraya git. Sonrası iyi olmaz.

Arap deseler değildi, çingene değildi bu adam. Başında kirli ve rengi dönmüş bir sarıkla, sırtında yırtık sökük bir urba ile ve uzun sakalıyla iyi bir intiba oluşturmamıştı onlarda. Zaman zaman döşürücüler gelirdi köye ama onlar bile yabancı sayılmazdı Abbas olduğunu iddia eden adama göre. Konuşmaları duyan Mevlüde içerden seslendi:

– Allah aşkına her kim ise kapının ardındaki götürün bu adamı!

Bu cümlenin ardından Ayşe'nin ağlama sesi duyuldu. Abbas iki ihtiyarın eline uzandı:

– Benim vallahi benim, Abbas. İkinizi de tanıdım, başka biri olsaydım adınızı nereden bilecektim? Benim, Mevlüde'nin eşi. Bacısız, gardaşsız büyüyen bir babanın bir evladı Abbas. Hamza'nın, Ali'nin, Ayşe'nin babası Abbas. Şu zağar bile tanıdı beni ses etmedi. Siz tanıyorsunuz. Dövün, sövün ne dersiniz deyin ama kovmayın. Mehmet enişte yoncalığı sürerken ekerken yanında değil miydin ben? Fehmi dayı söylesene Devrent'ten kaç kere seninle sap taşдық. Hatta bir keresinde mazı kırılmış kağrı devrilmişti de ben kurtarmıştım öküzlerini zelveden.

Abbas anlattıkça ihtiyarlar susuyor, birbirlerine bakıyor başlarını sallıyorlar ancak Abbas olduğunu söyleyen adamın yüzüne bakınca içlerindeki derin şüphe büyüyordu. Abbas son gücünü toplamış Abbas olduğunu ispat etmek için ha bire bir şeyler anlatıyordu. Parmağı ile uzaktaki harman yerini gösteriyordu:

– Fehmi dayı bak şurası senin harmanın hemen yanı da bizim harmanımız. Kaç kez döğen sürdüm oralarda. Atın vardı, duruyor mu? Katran'dı adı. Bir çift öküzün işini iki saatte hallederdi döğene koştuğumuz zaman. Mehmet enişte, acı pınarın suyunu beraber getirmedi mi Tatarın Çayırı'ndan? Gelirken su içtim, yüzümü yıkadım. Ben Abbas'im inanın artık bana. Mevlüde'me söyleyin açsın kapıyı o tanır beni. Ellerimden tanır, yüzümden tanır.

Konuşmalar devam ederken birkaç kişi daha geldi kapının önüne. Abbas yeni gelenlere de ismiyle hitap ediyor, bazı isimleri karıştırıyordu. Tek kişilik bir tiyatro oyunu sergiler gibi ortada herkesle konuşuyor, dönüyor, dolaşıyor anlatıyordu. Kime dair ne anlatsa hepsi başıyla anlatılanları onaylıyor ancak kimse bu yabancıyı Abbas olduğuna inanmıyordu. Yorulmuştu, dili damağı kurumuştu. Bir yandan yalvaran bir ses tonuyla Mevlüde'den kapıyı açmasını rica ediyordu. Sonunda Mevlüde'nin kapısının önüne yaşlı kadınlardan biri yaklaştı ve içeriye seslendi:

– Kızım aç kapıyı. Sen ver kararını. "Bu Abbas'tır" de. "Bu Abbas değildir" de. Biz yorulduk artık burada.

Mevlûde kapının ardındaki kösü geri çekti, dayağı kaldırdı ve kapıyı araladı. Gözleri doğrudan doğruya küçük kalabalığın ortasındaki yabancıya ilişti. Yalvarır gibi bakıyordu yabancı, yorgun ve kan ter içindeydi. Yabancıydı, sadece yabancı. Bir yandan ellerinde kalın değnekler, küreklerle yeni insanlar geliyordu evin önüne. Kısa bir süre bakıştı Mevlûde ve Abbas.

Yaşlanmıştı Mevlûde ama değişmemişti fazlaca. Başına bağladığı tülbendin kenarından dökülen saçlarında beyazlıklar vardı. Üstelik zayıflamıştı da. Abbas umutla bakıyor ve Mevlûde'nin ağzından çıkacak cümleyi bekliyordu. Hamza ondan önce davrandı:

– Defol git, benim babam Yemen'de kaldı.

Mevlûde'nin gözleri çakmak çakmak olmuştu. Biliyordu onun Abbas olmadığını ama görünce belki tanım ümidi gelip gidiyordu kalbine. Belki de gerçekten Abbas'tı gelen. Küçücük bir umudu vardı kapıyı açıncaya kadar. Göz kapaklarının altında biriken damlalara daha fazla hâkim olamadı. Kapının kenarından ağlayarak konuştu:

– Sen Abbas değilsin.

Abbas orada öylece kalmıştı. Felç olmuş gibiydi. Ne dönmeye ne de konuşmaya gücü vardı. Esmişleşmiş buruş buruş yanaklarından uzun ve kirli ağarmaya dönmüş sakallarına doğru peş peşe damlalar süzölmeye başladı. Bir şeyler anlatmayı, insanları ikna etme çabasını bırakmış öylece kalakalmıştı kalabalığın arasında. Kimseden ses çıkmıyordu, gözler Mevlûde ve Abbas olduğunu söyleyen adamın yüzünde dolaşıyordu. Yabancı'nın bu hâlimden özellikle yaşlılar etkilenmiş gibiydi. Yabancı biri olsa niçin ağlasındı ki? Mevlûde'nin cevabından sonra niçin yıkılsın, ağlasın? Üstelik bu adam köye, ailesine dair her şeyi biliyordu. Fehmi dayı etraftaki insanları göz işaretiyle uzaklaşmaları için ikaz etti. Kimsenin gitmeye niyeti yoktu, birkaç yaşlı kadın ve erkek Mevlûde'nin yanına yaklaştı, salavat getirmesini söylediler. Fehmi dayı:

— Kızım, dedi. Evet hiç benzemiyor bizim Abbas'a ama seferberlik hâli. İnsanda insanlık mı bırakır? Yedi yılda ne gördü ne yaşadı, ne yedi ne içti bilemeyiz ki... Bu senin erin Abbas'tır. Ben inandım. Haydi artık gözün aydın olsun. Çocukların babasına kavuştu. Haklısın kimse dönmedi Yemen'den. Haklısın, ne desen ne söylesen lakin bu Abbas'tır. Hele bir üzerindikileri değışsin, yunsun arınsın. Saçını sakalını toplasın. O zaman hepimiz inanacağız, bu adam Abbas'tır.

Abbas sessizce ağlıyordu. Yedi yıl boyunca uzak diyarlarda döktüğü gözyaşları şimdi kapısının önünde döküyordu. Çocuklarına bakıyor, birinin "baba" diyerek koşup boynuna sarılmasını bekliyor gibiydi. Çocuklar bazen annelerinin yanından bazen arkasından bazen önünden hüznü bir ürkeklikle bakıyordu babaları olduğunu söyleyen adama. Ali ve Ayyşe'nin gözlerinde endişe, Hamza'nın gözlerinde isyan ve acı vardı.

Abbas etraftaki birkaç kişinin de yardımıyla kapıdan adımını içeriye atmıştı. Avlunun kenarındaki sekiye oturdu. Sabahtan beri sırtında asılı duran kirli ve yırtık çıkını çözüp yere bıraktı. Dalgaları aniden yatışan bir deniz gibi durulmuştu, rahatlamıştı. Mevlüde'nin eli ayağı ayaz yemiş pancar gibiydi. Bir yabancıyı Abbas diye evine aldırılmış köylü. Büyükler istemese eve almazdı, kapıyı açmazdı. Bir ömür kapıda beklese bu adam Abbas olduğuna inandıramazdı onu.

Nihayet yaşlılar Abbas'a soru sormaya başlamışlardı. Köyden Yemen'e giden diğer gençleri soruyorlardı Abbas'a. Onların da dönme ihtimalinin olup olmadığını, neler yaşadığını, nasıl bu kadar değıştiğini... Abbas arkadaşlarından üçünün Yemen'e varmadan yolda rahmetli olduğunu anlattı. Yolculuklarını, sıcağı, susuzluğu, çölü, gördüğü eziyetleri... Bazı kelimeleri hatırlayamıyor zaman zaman Arapça bir şeyler söylüyordu. Böyle anlarda dinleyenlerin yüzünde bir şüphle karışık bir ekşime oluyordu. Avlunun ahıra açılan kapısının ardından huzursuz hayvan sesleri geliyordu. Hamza ve Ali hayvanlarla ilgilenmek için oturdukları yerden kalktı.

Abbas'ın anlattığı her şeyi bazen hayretle ama çoğu zaman iç çekerek dinliyordu köylüler. Dinledikçe onun Abbas olduğuna olan inançları artıyordu. Mehmet enişte Abbas'a bir tas su vermesini istedi Mevlüde'den. Mevlüde akşamdan avluya koyduğu ağaç fıçıdan bakır bir tasa su döktü ve Abbas'ın önüne koydu. Abbas nefes almadan suyun tamamını içti. Suyu içmiyor da yedi yıldır içinde büyüyen çölün kızgın kumlarına döküyordu sanki.

— Yukarı pınarın suyu bu, dedi. Kaç kez rüyamda içtim bu sudan yudum yudum.

Abbas doğru söylemişti; su, yukarı pınarın suyuydu fakat Mevlüde'nin umurunda bile değildi bu adamın suyu tadından tanınması. Abbas su içerken kadınlar kendi aralarında fısıltıyla konuşup evden ayrılmışlardı. Aynı kadınlar çok geçmeden birkaç kap yemek ve ıslatılarak dürülmüş yufka ekmekle döndüler. Sekinin kenarındaki büyük direğe yaslanmıştı Abbas, tandıra, tandır isinin kararttığı tavandaki hezanlara baktı. Sonra aniden yaslandığı direktten sırtını çekti ve direğe bakmadan parmaklarıyla direğin gövdesinde bir şeyler aramaya başladı.

— Çocukken düşen dişlerimi bu direğe çakmıştı babam, dedi. Ben de Hamza'mın bir dişini çakmışım, aha buldum.

İlk kez yüzünde küçük bir tebessüm oluştu bu sözleri söylerken. Ahırın, büyük odanın kapısına baktı. Sekinin üzerine, Abbas'ın önüne bir sofraya dastarı serdi Mevlüde önce, ardından üzerine küçük bakır siniyi bıraktı. Gelen yemekleri dizdi, ekmekleri yerleştirdi. Tandırın hemen yanındaki leğençe ve ibriği getirdi fakat Abbas'ın eline su dökmedi. Dökemedi. Komşu kadınlar Ayşe'ye ibriği işaret etti. Ayşe bir yandan yabancı adamın eline su döküyor bir yandan ellerini izliyordu. Böylesine esmerleşmiş, çatlamış elleri daha önce hiç görmemişti. Konuşmalarında verdiği küçük detaylar az da olsa bir güven oluşturmuştu etraftaki insanlarda. Ta ki Abbas yemeğe başlayıncaya kadar. Sininin kenarındaki tahta kaşığı hiç kullanmadı Abbas. Bir bedevi gibi eliyle yemek yiyordu. Yufka ekmeği eski

bir bez parçası gibi ortadan ayırıyor, dürmeden ağzına tepiştiyordu. Kıtlıktan mı çıktın, derlerdi iştahla yemek yiyenler için ancak Abbas kıtlıktan çıkmış gibi değil, daha önce önüne hiç sofraya kurulmamış bir yabancı gibi yiyordu. Herkes onun yemek yemesini izledi dakikalarca. Kimse sofraya ortak olmadı. Mehmet enişte fısıldadı etrafındakilere:

– Arapların içinde kala kala onlar gibi yemeye alışmış zahir.

Mevlüde'nin içinde alevden ırmaklar akıyordu. "Abbas'ım değil bu!" diye haykırmak istiyor ancak susuyordu.

Öğleye doğru ziyaretler başlamıştı. Abbas'ın döndüğünü duyan geliyor, onu görünce önce şaşırıyor, sonra hâl hatır soruyordu. Abbas heyecanla anlatıyordu uzun yolculuğunu. Şehitlerin bedenleri arasında ölü taklidi yaparak kurtulduğunu, onlar gibi giyinerek ve konuşmaya çalışarak hayatta kaldığını, yol boyunca gündüzleri saklandığını geceleri yürüdüğünü anlatıyordu. Bazen günlerce boğazından bir lokma aşmadığını anlatıyordu. Yedi yıl boyunca verdiği hayat mücadelesini, yanında şehit olan arkadaşlarını anlatırken gözleri bile dolmuyordu. Kalbini, ruhunu kaybetmişti sanki. Ara sıra çocuklarına ve eşine bakarken mülayim bir çehre takınıyor ardından yine hırçın ve heyecanlı bir kişiliğe bürünüyor. Ziyarete gelenler de önce bu adamın Abbas olduğuna dair şüphe duyuyor ancak konuşukça, köye dair bir şeyler anlattıkça bir insanın simasının, konuşmasının, bedeninin bu kadar nasıl değişebildiğini düşünüyorlardı.

Vakit ikinci olduğunda Abbas Hamza'ya köyün üst tarafındaki Patırdak'ı sordu:

– Suyu hâlen öyle gür ve berrak mı Patırdak'ın? dedi.

Kimileri çağlayan dese de Abbas "Patırdak" derdi oraya. Sekiz on metre yükseklikteki kayalardan insan gövdesi hacminde su patır patır dökülürdü. Tüm köylü özellikle sap saman zamanı Patırdak'a gelir ve tozundan kirinden arınırdı onun altında.

– Biraz serindir şimdi, her zamankinden de daha gür akar bu mevsimde, dedi Hamza.

Yedi sene önceden kalan birkaç giysiyi getirdi Mevlüde, çıkın yaptı. Hamza'nın eline tutuşturdu. Baba oğul çağlayana doğru yola koyuldu. Onların gidişini izleyen Mevlüde'nin içinde şükür ve şüphe yan yana duruyordu. Belki döndüklerinde biraz daha Abbas'a benzer, diye içinden geçti. Belki saçlarını, sakalını keser kıyafetlerini değişirse biraz daha Abbas olur. Belki zamanla Abbas gibi konuşur. Belki zamanla kendileri gibi yemek yemeye başlar. Zamanla alışırım belki dedi. Başka çaresi yoktu ki. Kendisiyle aynı kaderi yaşayan gelinler vardı köyde. Eşi dönmeyince kimi kayını ile evlendirilmişti kimi başka köyde bir yaşlıya eş olarak gitmişti. Neyse ki Abbas bir babanın bir oğluydu. Hamza, Ali ve Ayşe olmasa kendisinin sonu da böyle olacaktı belki. Bir de başka köylerden de tuhaf haberler geliyordu. Yakın köyün birine böyle bir yabancı gelmiş ve eşi Yemen'e giden kadınlardan birine talip olmuş, derlerdi. Güya şehit düşen arkadaşının vasiyetini tutarak onun ailesine sahip çıkmak gelmiş yabancı. "Sizi bana emanet etti rahmetli." demiş. "Ben ölürsem git ve eşime, çocuklarıma sahip çık." demiş. Zavallı kadın eşinin ölüm haberine mi üzülün gelen adamın teklifine mi? Kadının birkaç ay sonra yarıdan öldüğünün haberi de yayılmıştı. Buna benzer olayları hatırladıkça zihnindeki vesvese kıymığı daha da derine iniyordu.

Abbas saatlerce suyun altında yundu, yundu. Tepesini delercesine döken suyun altında gözlerini bazen kapadı bazen açtı. Bazen sırtını verdi suyun şiddetine bazen göğsünü. Suyun sesini dinledi, yukarıdaki kayalıkta havalanan tekrar yuvasına dönen güvercinleri izledi. Gövdesine temas ederek yerdeki kocaman kayadan akıp giden suyla yalnız bedeni değil zihni, ruhu, kalbi de aydınlanıyordu. Daha köyden ayrılır ayrılmaz özlemeye başlamıştı burayı da. Hamza, bir süre sonra endişelenmeye başlamıştı ama bir yandan o da baba-sız geçen günleri, mevsimleri, yılları düşünmeye dalmıştı.

Baba oğul eve döndüklerinde akşam alacasıydı. Hamza'nın yüzünde küçük bir neşe vardı. Hayal meyal hatırladığı o yüzün, sesin yerine

yeni Abbas'ı koyması belli ki kolay olmuştu. Eski kıyafetleri üzerinde başka birinin emaneti gibi duruyordu ve yüzü açılmıştı Abbas'ın. Yine de bir yabancıydı hâlen Mevlüde için. Abbas artık alışmıştı eşi tarafından yad gibi görülmeye. "Zamanla bilir beni, anlar." diye düşünüyordu. "Belki zamanla eski Abbas olurum onun gözünde." diyordu içinden. Belki konuştuğu inanır, hatırlar, kabul eder. Belki zamanla yedi sene önce bıraktığım gibi olur her şey. Gönlü katlanmak zorundaydı.

Ertesi gün Hamza, kırıklıkla başladığı saç sakal tıraşını paslı bir makasla bitirmişti. Tıraş boyunca gözlerini babasından ayırmayan Ali'nin bakışlarındaki şaşkınlık, yerini sıcaklığa bırakmaya başlamıştı bile. Sırı dökük eski bir ayna parçasında kendi yüzünü aradı Abbas. Yıllar olmuştu bir aynayı eline alıp da suretine bakmayalı. Mevlüde haklıydı, çocukları haklıydı, tüm köylü haklıydı fakat elinden ne gelirdi ki?

Yaz geldiğinde artık Hamza, Ali ve Ayşe; baba diyorlardı Abbas'a. Mevlüde de onu Abbas diye çağırıyordu. Komşuları Abbas Efendi diye sesliyorlardı. Kaşık kullanmaya bile başlamıştı. Bahçe, bostan, tarla işlerini bitirir bitirmez Patırdak'a koşuyordu çocuk gibi. Civar köylerden onun hikâyesini duyanlar ziyarete geliyor, kendi yakınlarından Yemen'e gidenlerin akıbetini soruyorlardı. Çocuklar, gençler hatta yaşlılar için onun hatıralarını dinlemek hüzünlü bir keyif hâline gelmişti.

Artık tıpkı babası gibi onun adının önüne de bir sıfat eklenmişti; "Deli Abbas" diyordu köylüler ondan bahsederken. Yorulmak nedir bilmeden her işe koştuğu için, aklına geleni yaptığı için, hüzünlü bir şeyler anlatırken birdenbire gülümsediği için ve biraz da babasının yadigârı olduğu için artık bu isimle anılır olmuştu.

Yedi yıl geçti Yemen'den dönmesinin üzerinden. Yine bir bahar mevsimiydi. Tam da köyüne döndüğü zamanlardı Abbas'ın. O sabah uyanmadı Abbas. Horozlar uyandı, o uyanmadı. Serçeler, örtmenin altındaki sığırcıklar uyandı, o uyanmadı. Dağ taş uyandı Abbas

uyanmadı. Ocaklar, tandırlar yanmaya başlamıştı. Bacalardan incecik dumanlar süzülüyordu. Kara haber yayıldı dilden dile, evden eve. Başka köylerden de akın akın insanlar geldi onu uğurlamaya. Mevlüde ağlamak istiyordu fakat bir set vardı göz pınarlarında göz yaşlarına mani olan. Kapının biraz ilerisine kocaman bir kazan koymuşlardı su ıltmak için. Geçmişin bulanık sokaklarında kaybolmuş gibiydi, boşluğa bakıyordu sadece. Yüksek bir kenardan seyretti onun yıkanmasını, kefenlenmesini. Bu hayat onun muydu yoksa bir başkasının hayatını mı seyrediyordu uzaktan, anlamak zordu. Yıkanan Abbas mıydı yoksa bir başkası mıydı? Yorgundu, hareket edemeyecek kadar yorgun ve dilsiz. Köyden kadınlar koluna giriyor, ara sıra bilinçsizce kapanan parmaklarını açmaya zorluyorlardı. Yedi yıl önce Abbas olduğuna ikna etmeye çalıştığı insanlar bu kez musalla taşında "er kişi"ye niyet ediyorlardı.

Babası Deli Veli ve annesi Zöhre'nin mezarının hemen yanına defnedildi Abbas. Yasınlar, Fatihalar eşliğinde Abbas'ın mezarının baş ve ayakucuna kocaman iki taş dikildiğinde artık yas evine dönme zamanı gelmişti. Bir bahar günü başlayan garip hikâyeye, bir bahar günü sonlanmıştı.

Komşu kadınların kolları arasında yürümüyor sürükleniyordu Mevlüde. Bir hayalin, umudun yahut umutsuzluğun büyüttüğü bir hayalin içinden mi geçmişti yoksa köylülerin de şahit olduğu yedi yıl süren bir düş mü görmüştü çocuklarıyla? Çocukların üçünün de gözleri kızarmıştı ağlamaktan, yanakları ıslaktı yine de yüksek sesle ağlamıyorlar, ara sıra gelen hıçkırıklarını bastırmayı başarıyorlardı. Kaybetmenin, bulmanın ve yeniden kaybetmenin küçücük ruhlarına işlediği güce yaslanarak ayakta durdukları belliydi. Yemen türküleri geliyordu Mevlüde'nin dilinin ucuna. Senelerdir içinden söylediği türkülere yeni sözler ekliyor ama bu sözlerden hiçbirini etraftakiler duymuyordu. Sessiz bir ağıtın içinden geçiyordu. Yedi yıldır değil aslında on dört yıldır sessiz bir ağıtı yaşıyordu. Parmaklarını sıkıyor, yumruğa dönüştürüyor sonra yeniden bırakıyordu. Sessizliği bozmak niyetiyle yaşlı kadınlardan biri fısıltıyla konuştu:

– Nur içinde yatsın, biz Abbas'tan razıydık Allah da razı olsun. Allah sana ve çocuklarına sağlık versin.

Kısa bir sessizliğin ardından Mevlüde geri döndü ve taze mezarla baktı. Nasıl da belliydi diğer mezarlar arasındaki toprak yığını. Karla, doluyla, yağmurla, rüzgârla bu yığın da diğerleri gibi dümdüz olacaktı. Zamanla iki taştan ibaret bir bellilik kalacaktı bu mezardan. Yeniden önüne döndü, boşluğa bakarak cevap verdi:

– Abbas Yemen'de kaldı.

Ayakları çelimsiz vücudunu taşımakta güçlük çekiyordu, sol elini yumruk yaptı ve sağ eliyle döşünü tuttu:

– Şuramda bir şey var, yedi yıldır batan bir şey. Hâlen soruyorum kendime ama cevap alamıyorum, gerçekten Abbas mıydı rahmetli?

Ocak, 2026, Sivas.

mukabele

Ubeydullah Öz

Bu sayı da gecikmeli geldi. Gerçi ne acelem olsun ki?

Hüseyin Kılıç... Onun için istetiyorum dergiyi. Bizim Seyfettin'in ke-
rata. Babasını da severdim.

----- 90 -----

***Mezarlıkta**

Hüseyin Kılıç

- SelamünAleyküm

-

----- no: 3 -----

Selama mukabele gerek, havada kalmasın:

- Ve aleyküm selam evlat!

Duyuramadık tabii. Sanki kazıp kaçacaktım, ne diye bu kadar derine
gömdülse...

üç efsane

Hüseyin Kılıç

Kuş

Zamanın behrinde, birbiriyle neredeyse hiçbir konuda anlaşamayan iki komşu şehir varmış. Onca anlaşmazlığın arasında bir tanesi özellikle dikkat çekiyormuş. Karga desen karga değil, kartal desen kartal değil, serçe desen o hiç değil; bir kuşa karşı bu iki şehrin insanının bakışı birbirinin tam tersiymiş.

Nedendir bilinmez ama şehrin birinde bu hayvana neredeyse tapma derecesinde saygı duyulur; şiirlerinde, hikâyelerinde, günlük konuşmalarında ve iç seslerinde bir şey övülecek ya da yüceltilecekse mutlaka o hayvanın ismi geçen bir deyim kullanılmış. Bu şehrin sakinleri, bu kutlu hayvanı görebilmek için bir kollarını ya da bir gözlerini seve seve vereceklerini; evlerinde bunlardan birine sahip olmak içinse tüm servetlerini, inek, keçi, kedi, köpek gibi diğer hayvanların, hatta çocuklarının hayatlarından vazgeçeceklerini söylerlermiş. Bilhassa zengin evlerinin duvarlarında bu kuşun mutlaka ihtişamlı bir çizimi bulunur, daha fakirlerse zenginlerin yeni resim siparişi verdiğini duyar duymaz eskisini alabilmek için günlerce efendilerinin kapısında yatarmış.

Diğer şehirde ise bu hayvan adeta şeytanla eş tutuluyor ve adını anmak bile en büyük günahı işlemek anlamına geliyormuş. Öyle ki kuşun asıl ismini söylememek için takılan lakapların sayısının yüzü çoktan geçtiği, bine ulaşıp ulaşmadığı ise tam bir muammaymış. Bunların arasında "şeytangöz", "beşharf", "seksenüç" (ebced karşılığı), "dokuzsıçar" gibi isimlerin halk hikâyeleriyle günümüze kadar geldiğini biliyorsunuzdur. Bu hayvanı evde ya da herhangi bir yerde besleyip büyütme yasakmış. Eğer olur da bu kuşu ölü ya da diri ele geçiren olursa, hayvana her türlü kötülüğü yapması serbestmiş: Dövmek, bıçaklamak, canlı canlı yakmak, tecavüz etmek, aç bırakmak, yüksekte atmak, suda boğmak, kuyuda boğmak... Aklınıza ne gelirse.

Bu durum, bir gün iki şehre de bu hayvandan birer çift gelene kadar sürmüştü. Zira beş bin yıldır iki şehre de bu hayvan hiç uğramamış. Tüm iyi anlatılar da kötü anlatılar da gözle görülenlere değil; kulakla işitilenlere, gönülle hissedilenlere ve daha ana rahmine düşerken zihinlere çakılan hikâyelerin tekrarlanmasına dayanıyormuş. Kırk yılda bir gelen yabancıların, gittikleri şehre göre başka türlü konuşmalarının mümkün olmadığı için iki şehrin insanları da yanlış düşünebileceklerini hiç akıl edemiyorlarmış.

Hayvan iki şehirde de büyük heyecan yaratmış. Kutsal sayıldığı şehirde herkes her şeyin güzelleşeceğini beklemiş. Bir süre bu neseli heyecan yüzünden efsanelerin doğru olduğunu zannetseler de bir şeyin değişmediğini görmeleri uzun sürmemiş. Diğer şehirde ise korkularından evlerine, neredeyse hiç çıkmamacasına kapanan ve bu hayvanı öldürmek için planlar yapan halk da bir süre sonra gerçeği olduğu gibi görmüş. Hayvanın iki şehirde de zarar verdiği durumlar olduğu gibi, işlerine yarar bazı şeylere de sebep olduğunu anladıkça; hayvanın sıradanlaşması, her şeye rağmen bir neslin değişmesini gerektirmiş.

Şimdi ise bu kuşun ne olduğunu söylesem inanın kendi isminiz kadar doğal gelecek ve bu inançlara şaşıracaksınız.

Kaya

Zamanın behrinde binlerce yıldır birbirine bakan iki yüce dağın eteklerinde iki şehir kurulmuş. Bu şehirler, iki dağın tam ortasından geçen ve gürül gürül akan bir ırmakla birbirinden ayrılmış. O zaman bile oralarda yaşayanların nasıl yapıldığına hayret ettikleri iki köprüyle birbirine bağlanmış bu şehirler. Bu köprünün varlığını da Tanrı'nın sırf bunun için gökyüzünden indirdiğine inanılan bir kayaya bağlıyorlarmış. Şöyle ki; oldukça geniş bir yataktan akan ırmağın bir noktasında yükselen devasa bir kaya ve bu kayanın etrafında, hem gidiş hem dönüş yönünde ancak birer at arabasının geçebileceği bir adacık varmış. Kimsenin hatırlamadığı bir zamanda, önce birinci şehri bu adaya bağlayan köprüyü, sonra da adayı diğer şehre bağlayan köprüyü yapmışlar. Bu sayede de yolcular, askerler ve tüccarlar ancak onlarca kilometre sonunda geçiş imkânı veren vadide uzun ve yorucu yolculuklar yapmak yerine kolayca nehrin öte yanına geçermiş.

Yolda gördüğünüz herhangi bir insandan ne daha iyi ne de daha kötü olan bir tüccar, geçimini sağlamak için sürekli bu iki şehir arasında mekik dokuyormuş. Bizim tüccar seyahatlerini hep biraz önce bahsettiğimiz köprüden geçerek yapıyormuş. Kazandığı ona yettiği için daha aşağıda ve daha yukarıda, nehrin daralan yerlerinde kurulan şehirlerle hiç ilgilenmeyecek kadar tok gözlüymüş. Bununla birlikte nedendir bilinmez; tüccar bu şehirlerden birinde neredeyse padişahlar gibi ağrılanırken, diğerine her gidişinde türlü aşağılamalara maruz kalırmış.

Bir gün, kimin hangi günahındandır bilinmez, Allah bu vadiye öyle bulutlar göndermiş ki hava birdenbire en yıldızsız geceden daha karanlık olmuş. Gök delinmiş ve aralıksız bir yağmur başlamış; değil bardaktan, kovalardan boşanırcasına; değil kovalardan, barajlar patlamışçasına yağmaya başlamış. Ancak kuşlar göklerden gelen bu korkutucu bulut ordusunun getireceği felaketi fark edip en kuytu yerlere saklanmışlar. Bazılarının aralarındaki konuşmalara göre, ancak dedelerinin dedelerinin dedelerinden beri anlatılagelen Nuh Nebi tufanı bu kadar şiddetliymiş.

Yağmur başladığı sırada bir şehirden aldığı mallarını at arabasına yükleyip diğer şehre gitmekte olan tüccar, tam köprüden geçmek üzereyken öyle büyük bir gürültü kopmuş ki binlerce şimşek aynı anda çaktı sanmış. Aslında duyduğu, tonlarca kayanın birleştirilmesiyle yapılan köprünün çökmesinin sesiymiş. Yağmur suları neredeyse köprünün boyuna ulaştığı için ne yapacağını bilemeyen tüccar, atını arabadan ayırarak hakkını helal etmesini dilemiş ve kendisi satmak üzere çeşitli erzaklar, kumaşlar ve mücevherlerle doldurduğu araba kısmına geçip dua etmeye başlamış.

Tam yedi gün yedi gece süren şiddetli yağmurun sonunda nehir yatağındaki bütün şehirler yok olmuş. Her şehirden ancak çok az sayıda aile erken davranıp yüce dağların üst taraflarına atabilmişler kendilerini. Gerek şehirden çıkma hazırlığındaiken gerek binbir çileyle yukarılara tırmanırken gördükleri şeyler; kaybettikleri çocukları, eşleri, arkadaşları o kadar acı vericiymiş ki ölene kadar unutmamışlar bunları. Ne kendileri ne de evlatları, uzun yıllar boyunca eski şehirlerinin kalıntılarını çok uzaktan gördükleri bu vadiye inmeye cesaret edememişler.

Tüccara gelirse; at arabasının talikası attan ve tekerlerden kurtulunca onun için adeta bir Nuh'un teknesi olmuş. Tekne yedi gün boyunca ne kadar şiddetli bir şekilde savrulsa, içine sular dolup dolup boşalsa da tüccarın hayatı içerdeki tohumların da yardımıyla kurtulmuş. En nihayetinde sular çekildiğinde tekne, bir zamanlar haşmetli köprünün olduğu kayanın dibindeki adacığa oturmuş. Oturur oturmaz da içindekileri toprağa döküp bin parçaya bölünmüş. İki şehirden yukarılara kaçanlar tüccarı görseler de mesafe çok uzak olduğu için onu bir karıncadan ayırt edememişler ve tüccar hayatının sonuna kadar o adada yaşamaya mahkûm olmuş.

Arabadaki tohumlar sayesinde küçük adasında kendisini besleyecek şeyleri yetiştirmeyi başaran tüccar, bir süre sonra başına gelenleri düşünmekten ve bunları konuşacak kimse bulamamaktan öyle sıkılmış ki yüce kayaya tırmanıp arabadan arta kalan demirlerle kayanın yüzünü yontmaya başlamış. Umudu birinin onu görüp yanına

gelmesiymiş ama karşılıklı iki şehirdekiler kayadaki değişimleri fark etseler de bunu bir insanın yapacağını düşünmeyip iyice korkmuşlar. Belki de dünyanın ilk heykeltıraşı sayılabilecek bu tüccar nihayet kafasındaki yontuyu bitirdiğinde; kayanın ona iyilik yapan şehre bakan tarafında görene güven veren, içini huzurla dolduran babacan bir evliyanın sureti, kötü davranan şehir tarafında ise adeta cehennemden çıkmış bir zebaninin ürkütücü bakışları ortaya çıkmış.

Yıllarını alan bu çalışmanın sonunda dünyaya mesajını verdiğini düşünen tüccar gönül rahatlığıyla son nefesini verirken; zebaniyi gören şehirdekiler korkularından, evliyayı görenler de ödüllendirildiklerini düşündüklerinden uzun zamanlar iyilikten başka bir şey düşünmez olmuşlar. Nesiller sonra kayanın her iki yüzünü de gören bir gezgin, artık efsaneye dönüşen bu durumu anlattığında ise ulu kayanın değeri daha da artmış ve halk, o kayanın ibret için gökyüzünden öylece indirildiğini anlatmaya başlamış.

Hayırsız Evlat Tahtı

Zamanın behrinde, verimli topraklarından bereket fıskıran; sadece insanları değil, hayvanları, bitkileri ve hatta taşları, kayaları, toprakları bile dünyada görülmemiş bir mutlulukla dolu olan bu bölgede dönemin en güçlü padişahı yaşıyormuş. Padişahın gücü ne ordusunun kuvvetinden ne de topraklarının bereketinden geliyormuş. Zira padişah oralara ilk geldiğinde her yer kuru toprak, dere yatakları topraktan da kuruymuş. Padişah o kuruluğa aldırılmadan hem kendisi hem ona güvenen adamları, kadınları ve çocuğuyla bıkmadan usanmadan öyle çalışmış, öyle çalışmışlar ki... Toprağı islah edip en küçük yaprağa, en gözle görünmeyen hayvana hürmette kusur etmemişler ve Allah'ın ve doğanın onları doyuracağına inançla, sabırla beklemişler.

En nihayetinde sabır meyvelerini verdiğinde kimsenin yüzüne bakmadığı topraklara hükmetmek isteyenlerin sayısı da artmış. Padişah için bu önemli değilmiş. Gelenlerin, sonsuz iştah ve açgözlülükle sadece görülene kıymet verdiklerinde gerisin geri döneceklerini biliyormuş. Açgözlülükleri gözlerini kara bir perdeyle örten ordular

düzen bulmakta zorlanırken, padişahın askerleri de bu rahatlıkla girdikleri bütün savaşlardan galip çıkıyorlarmış.

Lakin bir gün öyle bir düşman çıkmış ki padişah ne yapacağını şaşır-
mış. Bu, babasının gücünü ve herkesin ona saygısını ve korkusunu
kiskanan oğluymuş. Tüm halkını iyiye güzele yöneltmekte oldukça
usta olan padişah ne yaptıysa bu oğlunu, gücün tek sembolünün
taht olduğuna ve ona sahip olanın tüm dünyada görülmedik güce ve
huzura sahip olacağına inanmaktan vazgeçirememiş.

Ne kadar uğraşsa da çevresine kendisi gibi birkaç akılsızdan başka-
sını toplayamayan oğul, bir gece arkadaşlarıyla birlikte babası uyur-
ken tahtı çalmaya karar vermiş. Padişah, bunun haberini alsa da
gücün tahtta olmadığını bildiğinden oğlunun işini kolaylaştırmaya
karar vermiş. Umudu bir süre sonra oğlunun hatasından dönme-
siymiş. Lakin oğlu kapıldığı boş hayalden kurtulmak bir yana, tahta
sahip olduğu an o ilahi güç elinden gidecek diye öyle bir korkuya
kapılmış ki arkadaşlarıyla birlikte vadinin sırtını dayadığı dağın zir-
vesine gitmişler tahtla birlikte. Sarp yokuşlarda ölen arkadaşlarına
aldırmayan oğul nihayet zirveye ulaştığında tahtla birlikte tek başı-
naymış ve dünyanın en mutlu insanı olduğunu düşünüyormuş.

Gözünü bürüyen hırsla dünya kanunlarını unutan oğul, tahta otu-
runca aşağıdaki mükemmel manzaraya hayran hayran bakıp hepsi-
nin sahibinin kendisi olduğunu düşünmüş. Tahttan ne olursa olsun
hiç kalkmayan oğul, bir süre sonra son nefesini verdiği hâlâ dün-
yanın hâkimi olduğunu sanıyormuş. Cesedini alıcı kuşlar tamamen
yok olana kadar yiyen şehzadeden geriye sadece bir yüzük kalmış.
Padişahın adamlarıyla o topraklarda hiçbir şey yokken ilk gelişin-
de taktığı, tek değeri annesinin ve babasının öğütlerini hatırlatması
olan bu yüzüğü en kıymetli zümrüt zanneden şehzade, elbette yü-
zükteki taşın kıymetsiz bir dere kenarı taşı olduğundan bihabermiş.

Bir süre sonra oğlunu bulmak için adamlar yollayan padişah, kendi-
sine tahtı ve yüzüğü bulduklarını söyleyen adamlarına tahta da yü-
züğe de dokunmamalarını emretmiş. Halk arasında "Hayırsız Evlat

Tahtı" denilen bu taht, yüzyıllar boyunca çocuklarına çeşitli öğütler vermek isteyen ebeveynler tarafından anlatılmış. Bu efsane belki de bölgemizdeki kültürün yüzyıllar boyunca bozulmamasına katkıda bulunmuştur.

Öte Yandan

Bölgeyle ilgili yapılan çeşitli akademik çalışmalarda, bu efsanelere bilimsel açıklamalar getirmeye çalışan kişilerin de olduğunu görüyoruz.

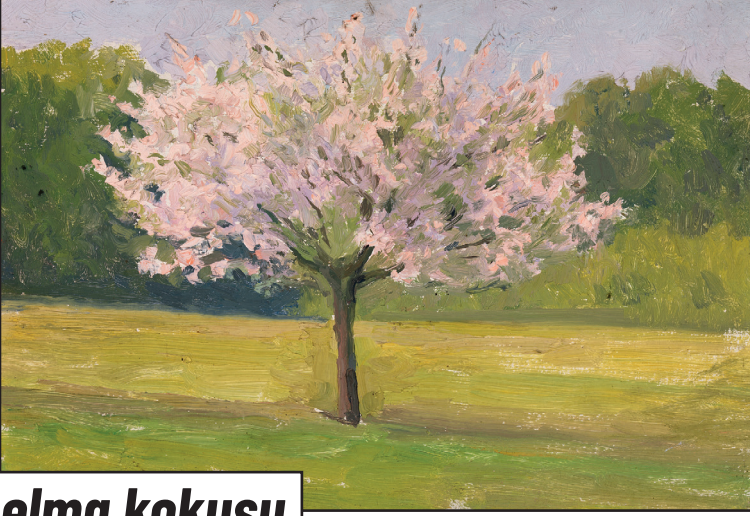
"Kuş" efsanesindeki kuşların aynı olmadığı söylenmektedir. Birisinin kıtlık döneminde farklı bölgelerden kursağında getirdiği tohumların yeşermesiyle bölgeyi açlıktan koruduğu; diğersinin ise bolluk döneminde sayıları iyice artıp istilacı denecek düzeye geldiği için tüm ekinlere zarar verdiğinin düşünüldüğü belirtilmektedir.

"Kaya" efsanesinde ise dere yatağında yapılan jeolojik çalışmalarda bahsedildiği kadar kuvvetli bir selin izlerinin bulunmadığı; yüzyıllar boyunca esen rüzgârlarla her iki yüzü de şimdi dümdüz olan kayanın, bir dönem birilerinin hayal gücüyle insana benzetilmiş olabileceği söylenmiştir. Çevresindeki adacık ise ancak son iki yüz yılda suların azalmasıyla ortaya çıkmıştır.

Nihayetinde "Hayırsız Evlat Tahtı"nın ise yüzeye çok yakın bölgesinde zehirli gazlar çıkan dağdaki tahta benzetilen kaya olduğu; o bölgede zamanında çeşitli ölümlerin olma ihtimali bulunduğu ve bu ölümleri engellemek için insanları oradan uzak tutacak buna benzer hikâyelerin uydurulmuş olma ihtimalinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

Şu an için söyleyebileceğimiz; efsaneleri hiç yaşanmamış şeyler olarak kabul etmek verilmek istenen mesajları göz ardı etmemize; çalışmalardaki bilimsel bulgulara omuz silmek de apaçık konularda yanılığa düşebileceğimiz gerçeğidir.

Karar Yüce Türk Okurunun.

elma kokusu

Feyza Cengiz DüNDAR

Annesini kaybettiğinde çocuktuktu. Ne olduğunu tam olarak anlayamamıştı; yalnızca evden bir kokunun çekildiğini fark etmişti. Sabunla kaynamış çarşafaların, saçına sinmiş terle karışık nevresim kokusunun, mutfakta kaynayan tencerenin buğusunun uzun süre son bulunduğu zamanlardı. O günden sonra ev, uzun süre havalandırılmamış gibiydi. Sanki annesinin yokluğu, pencereler kapalıyken ağırlaşan bir hava bırakmıştı geride.

Annesini kaybettikten sonraki yaz, babası Şeyma'yı köye götürdü. O yaz babası fazla konuşmadı; akşamları sigarasını elinde tutup uzun uzun bahçeye baktı. Şeyma, dedesinin bahçesinde koşup oynarken eski neşesine kavuşur gibi oldu. Evin önündeki bahçede meyve ağaçlarının üstünden inmedi, dallara tırmanıp ne var ne yok topladı. Elma ağaçlarının elmaları da nasibini aldı. Sonra bir ağacın altında oturdu, topladıklarını yemeye başladı.

Bir yandan elmalarını yerken bir yandan, dalların arasından görünen gökyüzüne bakıyordu. Uzaklardan karga sesleri geliyordu kulağına. Kaç tane elma yediğini fark etmedi. Bir süre sonra üzerine bir ağırlık çöktü; uzandı, gözlerini kapattı.

Rüyasında annesi vardı. Annesinin elinde soyulmuş bir elma duruyordu; bembeyazdı. Şeyma ile annesi karşı karşıya geldiler ama konuşmadılar. Dokunmadılar da. Sadece uzun uzun baktılar birbirlerine.

Tam o sırada güneş ışığı Şeyma'nın gözlerine keskin bir şekilde vurdu. Uyanmak zorunda kaldı. Gözlerini açtığı anda bahçe eskisi gibi değildi. Işık daha eğikti, gölgeler uzamıştı. Bir süre nerede olduğunu hatırlayamadı; sonra annesinin sesi gelmeyince rüyanın bittiğini anladı. Uyandığında içini bir hüznün kapladı. Rüya bile olsa annesiyle konuşabilmeyi ne çok isterdi. Terlemişti; eli yapış yapıştı. Avucunda, kalp şeklinde bir elma çekirdeği vardı. Uyumadan önce elmaların çöplerini ağacın dibine bırakmıştı. Bu çekirdeğin eline nasıl geçtiğini anlayamadı. İşte o günden sonra elma, onun için tek bir şeye dönüştü: eve.

Yıllar geçti, Şeyma büyüdü. Ama elma hep yerinde kaldı. Evde elma varsa, her şey var gibiydi. Annesi öldüğünde evden çekilen o koku, zamanla elma kokusuna karıştı. Annesini bir daha rüyasında görmedi. Ama elmayı her eline aldığı anda, rüyanın başladığı yere geri döndü: elma ağaçlarının altına, gölgede uyuyan o çocuğa...

camız havası

Sevda Altınkaya

“Ben Kars’ a hiç gitmedim aşktan istersen giderim
içinde kar geçen bir ayrılık bulur dönerim”

Haydar Ergülen

Hayatı boyunca ruhunun çocukluğundan kalma kötürümlüğünü iyi edebilmek için uğraşmış, her uğraşta yerin başka bir katında konaklarken bulmuştu kendini. Ana babasının gözlerine her baktığında, gördüğü tek şey birbirine benzemeyen kesiklerdi. Gövdesinde yeri yoktu belki ama yüzünde hepsinin parçaları gün gibi ortadaydı. Ne zaman memlekete dönse aşağılanmışlığıyla yüz yüze geliyor, atandığı okuldaki öğretmen arkadaşlarına göstermediği çirkef yüzünü ana babasına gösteriyordu. Yeni tanıştığı insanların gerekli gereksiz demeden, belki sadece laf olsun diye anlattığı havadan hikâyeleri pür dikkat dinliyor, babası hastalığının iyice azdığını anlattığında ise son derece kayıtsız kalıyordu. Alışmıştı belki de her gün envaiçeşit hastalık sıralayan babasının bir türlü ölmemesine. Hem bu sonu biraz da onlar hazırlamamışlar mıydı?

Her günün hır gür içinde geçtiği, bütün odalarının karanlığın başka bir tonuna açıldığı bu ev cehennemi olmuştu. Bir gün cehennemin ikinci katındaki 4 nolu odada yemek sırasında buldu kendini. KYK tabldotlarında buzluktan yeni çıkmış kıyma paketi soğukluğunda, rengi kömüre dönmüş yağda özensizce pişen patlıcan yemeğiyle beraber, çok sevdiği çilekli pastadan vardı. Bir anda pasta yere düşüp patlıcan yemeği midesine indi. Şiddetli bir bulantı hissetti. Pastanın temiz yerlerini elleriyle ayıklamaya çalışırken üstü başı krema oldu. Yurt müdürü belirdi bir anda karşısında. Eyvah, bunları temizlemem gerek diye düşündü ama artık çok geçti. Yurttan

çıkışını vereceklerdi. Bir çilekli pasta sevdası yüzünden şu başıma gelenlere bak diye hayıflanırken B bloktaki güvenliğin yanında buldu kendini. Selma abla çamaşırhanedeki makineleri bozduğu için hakkında tutanak hazırlıyordu. Üstü başı hâlâ kremayla kaplıydı. Ellerini silecek yer arıyor, bulamıyordu. Lavaboda ellerini yıkamak istese de tüm çabasına rağmen lavaboya gidemiyordu. Her yer daha da kararıştı, ellerini üzerinden çıkarıp atmak istiyordu. O esnada uyandı.

Hay aksi, alarmı yine duymamıştı. Alışmamıştı sabahçı olmaya. Altıda kalkmak da neyin nesi diye söylene söylene hazırlanmaya başladı. Saçlarını toplarken aynada gördüğü yüz birden değişiverdi. Kaygılarını anasından alan kızlar yüzlerini babalarından alırdı. Burun kemiğinden çene yapısına, gözlerinden kulağına kadar bir insan ne kadar benzerse o kadar benziyordu babasına. Böyle diyordu, söyle bakalım en çok kime benziyorum diyen ayna. Yeniden uzun uzun baktı ona. Alnında beyaz teninin belli ettiği çizgiler çarpıtı gözüne. Biraz fondöten, biraz allık, koyu kırmızı ruj, kirpiklerinin uzunluğunu ortaya çıkaran bir rimel...

Yeni kestirdiği saçları, rüzgârın kuvvetiyle ağzına yüzüne doluyordu. Evden çıkarken şemsiye almayı akıl edememişti. Böylesine hırçın bir rüzgâr, bu yaygarayı ancak yağmuru peşinden sürüklemek için koparırdı. Neyse ki otobüs durağına ıslanmadan yetişebildi.

Okuldaki 29 Ekim hazırlıklarına öyle bir telaşe hâkimdi ki gören, cumhuriyet yeniden ilan ediliyor sanırdı. Bunlar hep işgüzar edebiyatçının başının altından çıkıyordu. Müdürden izin koparmak için yapmayacağı şey yoktu. Babası hastaymış da hastaneye gelip gitmek zorundaymış da. Sanki bir onun babası hasta, sanki kimsenin derdi yok ondan başka? Kimyacıya ne demeli peki? Ayrıldığı sevgilisini unutamadı diye rapor almadı mı hanımefendi? Hayret gerçekten, şu muhatap olduğumuz, aynı mesleği paylaştığımız insanlara bak! Kimlerle çalışıyoruz!

Okul kapısı boyunca tüm parmaklıklara ayrı ayrı dolanmış sarmasıkların sarı, yeşil, kırmızı arasında keskin geçişler yaptıklarına şahit olunca etrafa daha dikkatli bakmaya başladı. Ağaçların hepsinde

sonbaharın başka bir yüzü vardı. Kimi henüz yeşil kimi çoktan kışa hazır çıplaklıkta, kimindeyse yeşiller sarıya ve kahverengiye yenilmeyi bekliyordu. Eve yürüyerek dönmeye karar verdi. Ardından bir ses duydu. “Hocam herkes bindi, seni bekliyoruz!” “Ben bugün yürüyerek döneceğim eve.” O da sana kaldı değil mi Elif Hanım? Bakıyorum da 29 Ekim bahanesiyle kaç haftadır derse girmediğin gibi şimdi de servis başkanlığına soyunmuşsun! Üff, ne gereksiz insanlar!

Düşünceler arasında mekik dokuyor, bir yandan da etrafa bakınarak yavaş yavaş adımlıyordu kaldırımı. Orhan geldi aklına. Âh Orhan... Şimdi neler yapıyorsun acaba? Kars'ta havalar çoktan soğumuştur, sana ördüğüm Beşiktaş atkısını takıyor musun okula giderken? Ortada elle tutulur hiçbir sebep yokken olacak iş miydi bu ayrılık? Beni arama demiştin, bak işte tutuyorum sözümü. Koskoca dört yıl geçti aradan. 2021 Kasım'ında başlamıştı her şey. Hayatımın en uzun sonbaharıydı. Öylesine uzun sürmüştü ki ağaçların sararma dönemi, senelerdir aynı mevsimdeyiz gibi hissetmiştim. Tevekkeli değilmiş, ikimizin hatırına ilk ve son kez uzun sürmek istemiş mevsim.

Unutmak için Kars'a gidilir mi hiç Orhan?

Hangi sebepten ayrıldığımızı bile hatırlamıyorum. Alelade bir şey olsa gerek. Zaten en keskin ayrılıklar, ortada elle tutulur hiçbir sebep yokken, alelade bir sebepten girmez miydi iki insanın arasına? Niçin müdahale etmedik aramızda açılan uzağa? İkimiz de sorumlu-yuz bu mutsuzluktan!

Yetmişbeş'e doğru yürüyorum şimdi. Hava öyle güzel ki dallardan yavaş yavaş inen yapraklara hafif bir esinti eşlik ediyor. Sabahki yağmurun izleri çok çabuk silinmiş, camız havası diyordu annen bu havalara, unutmamışım bak! Sahi annen nasıl? Sağlığı sıhhati yerinde mi? Dizleri çok ağrıyordu en son. İlk bulduğumuz kafenin önünden geçtim az önce. Başka âşıklar almış yerimizi. İlk görüşmemizde şube müdürüne yakalanmıştık. Orada burada lafı dönmese bari diye epey korkmuştuk. Şube müdürü değişti geçen yıl. Adnan Hoca emekliliğini istedi. Okulda da ikimizin tek ortak tanıdığı kaldı,

Ahsen hoca. Ağrıma gidiyor burada kimseciklerin seni tanımıyor oluşu, oysa yıllarca yürüdün bu okulun koridorlarında, deposuna kadar defalarca girip çıktığın bu okul ne de çabuk unuttu seni.

Sen Kars'a gittikten sonra okula iki yıl boyunca Fizik hocası gelmedi. Ücretli öğretmenlerle devam ettik. Öğrenciler senin yerini çok arıyor Orhan, ben... Beni zaten biliyorsun, belki de bilmiyorsun. Ahsen hocayla aramızda konuşmazlık anlaşması imzalamış, ikimiz de onay vermiş fakat dillendirilmesi kesin surette yasaklanmış bu anlaşmanın gizli kalmasına yemin etmiş gibiyiz. Hatırlıyor musun, bizi ilk o fark etmişti? Onun yüreklendirmesi olmasa hiç sanmıyorum ki bana açılacaktın. Açığa çıkmış duyguların pervasızca ortalığa saçılıp, hiç hak etmediği bir biçimde yitip gitmesi ne kadar acıymış. Seni unutmadım Orhan fakat belleğimde sana dair ne varsa bozulmaya başladı. Şu sosyal medya zımbırtısı olmasa; yüzünü, gözünü, sesini unutacağım diye korkuyorum. Unutmaktan korkmak... evet... sanırım yeniden sevebilmenin zorluğundan kaçınıyorum. Birini yeniden sevebilir miyim bilmiyorum, bilmiyorum Orhan, seni çok özledim.

Sitenin önüne gelince ekmek almaya markete girdi, reyondaki çilekli pastaları görünce önce şaşırды, daha sonra gülümseyerek seslendi kasiyere, “Şu küçük pastalardan da alıyorum bir tane”

Evin anahtarını çevirmeye çalışırken işaret parmağında derin bir kesik fark etti. Kanamış, kurumuş, kabuk bağlamaya yüz tutmuştu. Hay Allah, nerede, ne zaman olmuş bu? Hiç fark etmedim, niye hiç ağrımadı? Ağrıdı da hatırlamıyor muyum acaba?

İnsan ağrıyan yerlerini untabilmeliydi de. Hayat ılık bir yaz akşamı olmayacak kadar büyük kışlar hazırlıyordu insana. Seçmediğin ana baba, birini nasıl seveceğine karar verirken son derece net ve umursamaz oluyordu. Bunları düşünürken *sahi annemleri bir haftadır aramadım* diye geçirdi içinden. O esnada telefon çaldı, rehberde olmayan biri, tam da zamanıydı şimdi, kim bu ya?

“Gülten, Orhan ben, numaranı Sadi Hoca'dan aldım. Hâlâ aynı numarayı kullanıyormuşsun Allah'tan.”

Çizim:
Zehra Dağlar

ipekten böcek

Z. Rumeysa Topal

"Kendini berk tut, dahi himmet etegin berk tut
Terbiyetle gör nice atlas olur, berg-i dut."*

İpek böceği kozasını ördü. Sonra uçtu. Sapsarı bir koza. Tel tel. Yumuşacık. Sanki kadifeden. Dokunsanız ağlar.

- Dünyam dut ağacıdır. Yuvam, dut yapraklarının kenarındır. Sineme batsa da dalları, dertler girince araya, bakmazmış göz de karaya. Gözle görünmez yaraya, değme tabip kâr etmez imiş. Yarama tap-taze bir koza sardım.

Hamdım.

*

İpek böceği kuyusunu ördü. Sonra düştü. Simsiyah bir kuyu. Taş duvar. Semsert. Sanki dikenden. Dokunsanız kan revan.

- Dünyam dut kuyusudur. Yuvam, dut yapraklarının ardıdır. Kibir kurdu, sabır gömleğini parçalamasın deyû dolanır dururdum. Kurtlar çepeçevre. Kuyular nerede? Söktüm kozamı. Kozadan büyük dünyalar var, dedim. Düştüm kuyuya. Eski libas gibi aşığın gönlü, söküldükten sonra dikilmez imiş.

Piştim.

*

İpek böceği mezarını ördü. Sonra göçtü. Kapkaranlık bir mezar. Toz toprak. Göz gözü görmüyor. Nefessiz. Sanki çamurdan. Dokunsanız bin ah eder, Arafat'tan.

- Dünyam dut mezarıdır. Yuvam, dut yapraklarının ötesidir. Hırs kefenine büründüm, mezarımı kendim ördüm. Kefenim ipekten.

"İnsanoğlunun kaderi yaşanmadan sezilmezmiş, cevahir taşın kıymeti ehl olmadan bilinmezmiş." dediler. Bir görklü nazara sığındım. Ölmeden evvel girdiğim mezarımda. Dut yaprağını atlas eyledi pirim. Atlas kumaştan nefes biçti bana.

Yandım.

* ("Dut yaprağının terbiye ile nasıl atlas olduğunu gör de kendini ve himmet eteğini sağlam tut.")

zürih metrosu

M. Talha Özmen

O zamanlar kızım Esmâ yoktu, iki elim vardı. “Gidelim bu ülkeden” diyen de bendim. Uzun sürmeyecekti. Dönecektik. Kolayca geçecektik evvela. Müberra'nın bilezikleri, benim de on bir yıllık birikimimle kuracaktık düzenimizi. Yüklendiğimiz kamyonet kasası, temmuzla kavrulmuş direniş, ter, bok, sidik, çürümüş et, kan ve ayak kokmayacaktı. Hem paramız da vardı tanıdıklarımız da. Bir küçük arazi aracında gülüşürken ve Müberra'nın saçları uçuşurken, sınırı güneş gözlüklerimizin ardından görmeyi de beklemiyorduk, elbette. Ama geçiverecektik işte. Kimsenin Müberra'ya dokunmasına izin vermeyecektim. Asla. Tek bir kimse bile dokunamayacaktı. Kamyonet kasasında defalarca kustuğu, ardından gözlerinin akı dönüp bayıldığı için onu tartaklayan; ağızlarını yalnızca kitaplarla ve analara sövmek için açan herifler olmayacaktı. O adamların boyunlarından sarkan uzun namlular olmayacaktı. Kimsenin sırtı dipçik darbeleriyle berelenmeyecekti. Hemen öte tarafta, bir hudut kasabasında kalacaktık, fazla uzaklaşmanın ne lüzumu vardı? Müberra'nın doktorasıyla birlikte neredeyse poliglot oluşu, benim de motor ustalığım illaki kapılar açacaktı. Tabii bir de bize geçici olarak kalabileceğimiz misafirhaneyi gösteren genç yanımızdan ayrılır ayrılmaz Müberra, “Düşük yaptım!” demeyecekti.

***

Sınır kentinde henüz ay dönüp de güze çıkmadan İstanbul'a göç hazırlığımız başlamıştı. İstanbul bir mecburiyetti, İstanbul koca ülkeyi vakumlayan ve dilediği biçime sokup tüküren yağlı ihmal edilmiş ısrarcı bir makineydi. Müberra özel bir lisede İngilizce öğretmeni olacaktı. Oldu da. Benim elime de bir süpürge bir paspas bir de kova verdiler. Bidon bidon deterjan ve sabunun sentetik kokusuyla sivrilmiş öğretmenler tuvaletinin bitişiğindeki karanlık depoyu gösterip kolay gelsin, dediler...

Dedikleri gibi de oldu. Yaptığım iş gayet kolaydı. Kelimenin her anlamıyla basitti:

Sabah Müberra'dan önce uyan. Altı sokak yukarıdaki okula yürü. Binanın kilidini aç. Parleмент mavisini adi önlüğünü giy. Hocalar sezikde gelmeye başlarlar, onlar gelmeden öğretmenler tuvaletini temizle. Sarı çizmeleri ayağına geçir. Yeşil hortumu ilk tuvaletin musluğundan uzat. Tüm kabinleri yıka, fırçala, köpürt, durula. Önlüğe çamaşır suyu sıçramasın! Müdire hanım önlük masrafından hiç hoşlanmıyor. Bu arada çöpleri toplayıp yeni poşet geçirmeyi de ihmal etme. Çöplerin içini de inceleme! Yediyi elli bir geçe öğretmenler tuvaletinden çıkarken Müberra merdivenlerden yukarı gelecek, başını yerden kaldırmadan nerede olduğumu bilmesine rağmen bakmadan geçecek. Aldırma. Kaç zamandır böyle, diye düşünme. Yeşil hortumu omzuna as ve öğrenci helalarına geç. Kapılara yeni çizim ve yazılar eklenmiş mi göz at. Yıka, fırçala, köpürt, durula. Önlüğe çamaşır suyu sıçramasın, dikkat et! Müdire hanım hoşlanmıyor. Gün içinde fazlası gerekmedikçe iki fasıl daha dön, öğlen ve akşam. Koridorlara pas pas at. Güllü yüzey temizleyici çabuk bitiyormuş, iyice seyrelt. Kapı önünü süpür. Berra Hoca ile konuşman gerekirse ortalık bir yer tercih etme ve ona ismi ile hitap etme. Basit. Gayet basit.

Karımın aylığı hiç sekmedi, tastamam yattı. Bana da kimi zaman “Allah razı olsun” dediler. Başka da bir şey demediler. Müberra, daha doğrusu Berra Öğretmen, Berra Hoca, Berra Hanım okulda derslere devam ederken, öte taraftan da akademik çeviriler yapmaya da başlayınca maişetimiz planladığımızın epey üstüne çıktı. Arapçadan Türkçeye, Fransızcadan İngilizceye, İngilizceden Farsçaya. Onun iş-tahla genişleyen çemberi, sıklaşan banka bildirimleri, beni merdiven altındaki karanlık deterjan kokusuna doğru bastırırken bastırdı.

Musa Usta'yla tanıştığım gün okula gitmemiş, istifa edeceğimi Müberra'ya bile söylememiştim. İstifa sayılmazdı ki zaten. Neyden istifa? Yeşil minibüslere atladığım gibi oto sanayindeydim. Dükkân dükkân, kapı kapı gezmişim. Münferit olarak ele aldığım evden uzaktaki en keyifli, hatta en destansı günümü diyebilirim. Ne yap-salar ustalarının gazabından kaçamadıklarına ikna olmuş çırakların boş bakışları; Zerrece leke bulunmayan tulumlarının cebinden üstü-pü sarkan ustaların o aşına olduğum işleyişleri; Marş almakta güçlük çeken motorların köhürtüsü; Tezgâhta ispirotolu bezle silinip kaldırılmayı bekleyen takımların kirli ve keş yorgunluğu; Neftle kararmış parmak uçlarında yükselip dağılan tütün dumanı... Tümü içirimde epeydir uyuyan tatmini kabartmıştı. Aradığımı beşinci sokakta bulmuştum. Patron, aynı zamanda da ustaydı. Allah ondan ebeden razı olsun. Belli ki çat pat Türkçeye iş isteyenlere de aşınaydı. Bizim dilde bir iki kelime de o katmış, ortada buluşmuştuk. Kanala çekilmiş kahverengi bir Volvo'nun başına götürmüştü beni. Yuvaya dönen asker neşesiyle kaputun altına eğilmiş, aracın nesi var nesi yok dinlemiş, değişecekleri sıralamış ve işi almışım. Akşamına, bir demet mavi papatya ile karşıladığım Müberra'nın boğazına nasıl yapıştığımı katiyen anlamayacağım, ölsem de unutamayacağım.

İşimiz var, paramız planladığımızdan iyi birikiyor. Yetmeyen ne? Okulda karışan eden mi var? Temizlik dediğin üç kat merdiven, üç de tuvalet! Zor mu geldi? Ağır mı geldi? Rahat mı battı? Üstelik, bize kucak açıp iş veren insanlara karşı ne bu nankörlük? Ne yapmaya çalışıyorsun? Berra Öğretmenin sorularına cevap vermek o an hiç de kolay değildi. Ben de zor olmayı seçtim: Tokatladım! Şimdi

yerinde olmayan sağ elimle tokatladım. Tuttum yere savurdum. Kaldırdım. Kes artık, diye bağırdım. Sus! Yok susmadı. Bu gürültü şehirdeki samut gün ve gecelerimize nispet eder gibi yırtındı! Hararetle nefes alıp verirken eline bir şeyler geçirmeye çalıştı. Fırlattı. Sövdük birbirimize. Türkçe de küfürleştik, Arapça da. Onun sövmesinde, söverken incinen sesinde ev vardı, gökten varil varil uzuv yağmazdan, etraf mezbaha kokmazdan evvelki bahçemizdeki portakalın kokusu vardı. Gerçek şu ki: Bu kavgalar olmasaydı Müberra olmayacak, kaybolacaktı. Az evvel yumruklamaya çalıştığı göğsümde bir an sonra ılık ılık soluyarak huzuru bulmaya çalışmayacak, yitip gidecek, bitecektik. Kızım da olmayacaktı.

Çolak kalışıma dair konuşulacak pek bir şey yok bence. Fakat kısa da olsa değinmezsem noksan kalır. Musa ustayla derhal kaynaştık. Berra Öğretmen'in evdeki tüm hiddetine rağmen sevdiğim işi yapabilmemin en birinci sebebiydi Musa abi. Benim Türkçemden çok onun Arapçası için gösterdiği gayret sayesinde muhabbetimiz gelişti. Öğle ve ikindiye beraber kılıyorduk. Namazın ardından ona biraz sureler üzerinden Arapça çalıştırıyordum. Yemek zamanı dükkânın karşısındaki Bol Kepçe Lokantası'nda beraber işkembe içiyor, tavuklu pilav üzerine bol nohut çektiriyor, cacığı da ihmal etmiyorduk. Her ayın son cuması da namazdan sonra sanayi köftesi yerdik. Musa abi namaza gelen işçisine ayda bir köfte ısmarlamayı dededen kalan bir gelenek olarak sürdürürdü. Bazen ustayla bir başımıza olurduk, bazen de bir iki kişi daha. Fakat Cengiz ve Alper hiç olmadılar. Biri çırak diğeri de kalfa. Musa abiyle, ustalarıyla, patronlarıyla olan muhabbetim onlara göre değildi, sarmazdı. Biliyorlardı bunu. Gene de benim varlığım, anadilimden hiç de uzaklaşmayan, aksayıp duran Türkçem, ten rengim ve duştan iki saat sonra parlayıveren yağlı saçlarım, dükkânda yaz kış terlik giyişim, Cuma'ya beyaz cellabiyle gidişim, akşam televizyonda izledikleri haberler ve diğer her ne vardıysa benim lehime işlemişti anlaşılın. Öyle olmasa, kanala girmiş araç altında çalışırken bu ikisinin motoru askısından kurtarıp benim üzerime yanlışlıkla indirmeleri için bir sebepleri olamazdı. Elbette şikayetçi olmadım ama affettiğimden değil.

Elimle birlikte kavgalarımız da kesildi. Okula geri döndüm. Bu kez çay ocağının anahtarını verdiler. Çaylarını, öğretmenler odasına; müdire ve muavinlerinin odasına sağ elimin kökünü tepsiye destek yaparak taşıdım. Öğrencilerin elimi arayan bakışlarından kaçamıyor ve birbirlerine bir sırrı açıklar gibi “Biliyor musun elsiz hademe var ya, Berra öğretmenin kocasıymış!” demelerini, “Aaa yoksa Berra öğretmen de mi?...” diye şaşkınlıklarını her an işitiyordum. Susmuyorlardı. Dillerini kessen gene konuşurlardı. Hepsini gebertsen okulun kendisi fısıldardı.

Bu kez “Gidelim bu ülkeden!” deme sırası karımdaydı. “Beni hemen çağırıyorlar. Başvurum da kabul edilmiş.” dediğinde ne işimiz var İsviçre’de demedim. On dokuz haftalık hamileydi. “Ben hemen gideyim, senin için de derhal müracaat ederim, birkaç haftaya çıkar gelirsin.” demişti. Ben öğretmenler odasına çay taşırken eşimin karnında yavrumuzla birlikte gidişinden bu yana dört mevsim birer kez kayıp geçmişti.

***

Uçak Zürih’e indiğinde neler yaşayacağımı harfiyen biliyordum. Müberra defalarca anlatmıştı. İlk soğuşa hazır olacaktım. Mont aldım sana, demişti son telefon görüşmemizde. Hiç kimse bana dönüp dönüp bakmayacaktı. Kullandığım lisan ya da aksanlı İngilizcem kimse için tehdit unsuru olmayacak, olsa da belli etmeyeceklerdi. Havalimanı metrosuna binince “Heidi’nin memleketine hoş geldiniz!” diye ünleyecekti kabin hoparlörleri. Bu kısmı pek methetmişti Müberra. Youtube’ tan videolarını bile atmıştı. Ben ise o anda “Esmâ’nın memleketine hoş buldum!” diyecektim. Yerin bilmem kaç metre altında, koyun sürülerinden yayılan çan sesleri ve Alplerin zirvesinden kopup yamaçlarını yalamış bir rüzgârın uğultusu yayılacaktı metronun içine. Tüylerim diken diken olacaktı. Allah yeniden

başlayanların yardımcısıdır, diyecektim. Metronun camından bakınca da ihtişamlı beyaz Alplerin resmini görecektaptaze bir başlangıcı tam da o an soluduğumu sanacaktım. Ta ki kızımı kucığıma alıp koklayana, Müberra' ma sarılana kadar. İşte bu olacaktı gerçek başlangıç. Yeniden doğuş.

Ancak Zürih uçağı, 13E biletli koltuğum boş olarak havalanmalı beş saati geçmiş olmalı. Ben adını dahi bilmediğim bir yerde, loş bir karakolda İstanbul İl Göç İdaresi'nin hakkımda verdiği sınır dışı kararını okudum. Önüme bırakılan mavi tükenmez kalem elimden uzağıp çıkmasını bekler gibi sağ bilek kökümüne bakıyor, ben de gözümü kalemden ayıramıyorum.

rutin

Mete Almalı

Atım olaydı binerdim, dıgıdık dıgıdık giderdim.

Asgari ücretli mahallenin ayağımızı yerden kessin yeter binasına noksansız giriş çıkışlarla tamamlanan her gündönümü ruhunun kuruyan ağaçlarını yeşertmeye yetmiyordu. Yeni mahallesinin yeni yüzleriyle yerini yadırgasa da etrafındakilerin bakışlarını etiket niyetine orasına burasına yapıştırmayı ihmal etmiyor, dört başı mağrur olaylara dahi başını ellerinin arasına almış çığlık performansı sergiliyordu. Mahalleye bir seyyar satıcı gelmeyegörsün hemen titizlenir, elleri ayakları birbirine dolaşır, kalp atışlarının temposunu tayin edemez olurdu. Son zamanlarda bu sese tahammül edememe durumu iyice artmış, çekilmez bir hâl almıştı. “Evladım yeter, bak geçti gitti kör olasıca hurdacı. Hem çıkamaz buraya gözünü sevdiğim, korkma sen e mi?” Pencere kenarını yurt edinmiş bir oğul ile gün boyu ilgilenmek, hiçbir şey yapmasa dahi ne yapacağını kestirememek göz hapsini gerektiriyordu. Öte yandan içinde karşı konulmaz bir dörtnala at sürmek hayali ruhunun her odasını dolduran bu çocuğun maruz kaldığı göz hapsinden ne haberi vardı ne de rahatsızlığı. Gümrük memuru gibi sokağı eskiten herkesi hafızasına yer eder, seyyar satıcıları görünce tez elden kırmızı bülten çıkarırdı.

Kafasının içinde acil durum sirenleri çalarken önce elini pencere camına vurur sonra odanın en kuytusuna sinip seyyar satıcının gaiten gelen kuşatılanlar listesinin ilanını bitirmesini beklerdi. Ses kesilip sokağın öte tarafından ip inceliğine erişince tamamlanması gereken yapbozun son parçası yerine yerleştirildi: *Atım olaydı biderdim, dıgıdık dıgıdık giderdim.*

Mesai bitimine doğru kafasının kazanını taşıyacak durumda değildi. Yumurtanın kapının ağzına geldiği her işe sövüyor, müdahale edemedikçe işsizliğine kuruluyordu. Pencerenin ardındaki tren kartlarına takılıp ruhuna yel değdirme arzusu bıçak ucu gibi yokladığında tenini bedeni pelteleşip yığıldı döner sandalyesinin üzerine. Kondüktör olsaydım dedi; çuf çuf giderdim, dikedörtgen kartların böğrünü delerdim.

Topuklarına değin uzanan kaşe kabanının kendine yasadışılık katmıyor oluşuna gücenik bir halde döndürüyor şehirde birkaç tane kalmış ahşap dış kapının anahtarını. Çelimsizliğine bastığı protein tozlarının fayda etmediğini kabulde zorlanıyordu. Bu akşam da bocalıyor yaşamakta. Sigarasını alıp balkona geçecekken gözü pencere çiçeği kardeşine takılıyor. Bir değişiklik olsun be, deyip yollanıyor yanına tabureyi katıp. Hayalini kurduğu dört çarpı dördün ailesinde vücut bulmuş olmasına da içerliyor. Her biri bir köşesinden sündürüyor evi. Öyle gergin ki, ucu sivri kürdan bile yırtacak tüm rutini. Bu rutin kelimesinin de ortalık malı olduğu kanaatine varıyor. Konuşmaktan, düşünmekten vazgeçip kardeşinin parmak ucuna izmariti sıkıştırıyor. Çünkü fazlasını yapacak cesareti olmadığını her biri dört çarpı dört kere biliyor.

Atımız olaydı, trenimiz olaydı, dört çarpı dördümüz olaydı;
giderdik
dıgıdık dıgıdık
çuf çuf
vın vın!

bu gofret annemin anlattığı gofrete benzemiyor

İsmail Çakır

Daha iki yaşına bile girmedim. Herkes öyle söylüyor. Henüz yirmi aylık falanmışım. Annem ve babam hafta sonları bir yerlere gittikleri zaman beni dedemlere bırakıyor. Tüm gün gelmiyorlar. Dedem ve babaannem benimle o kadar ilgileniyorlar ki adeta her gün onların yanına gidesim geliyor. Ama bu her zaman mümkün olmuyor. Keşke olsa. Annem ve babam bir kursa mı gidiyorlarmış. Orada yeni bir şeyler mi öğreneceklermiş. Öğrendikleri şeyler için onca yıl okumuşlar yetmemiş bir de bu kursa gitmeleri daha iyi olurmuş. Kendi aralarında bunları konuşup duruyorlar. Yok bu kursu bitirirsek şöyle olurmuş böyle olurmuş. Sebep ne olursa olsun hafta sonları dedemlerle kalmak benim için iyi oluyordu.

Kurstan geldikleri akşam babamlar amcam, babaannem ve dedeme bir şeyler anlatıyorlar. Orada öğrendiklerini babaanneme yapıyorlar. Babaannemin ağrılarına çare bulacaklarmış. Babaannem de Gidin gidin. Aman kaçırmayın iyi öğrenin deyip duruyor. Bunlardan ben bir şey anlamıyorum. Ama anlamam da gerekmiyor zaten. Gitsinler. Ooh ne güzel. Ben dedem ve babaannemle ne güzel vakit geçiriyorum. Annemin yapma dediklerini yapmak için ne güzel fırsatlar oluyor. Annemin yeme dediğini burada dedem bana veriyor.

Ben de yeni tatlar öğreniyorum. Annemin bana pişirdiği ispanak, pırasa, bezelye, makarna, neyi ne ile karıştırıp yaptığını anlamadığım sözüm ona organik kurabiye ve keklerden başka tatlar da varmış. Hele o dedemin yerken bana verdiği, annemin kekinden farklı kekler yok mu? Onun için bile her hafta dedemlere gidilir. Ama biliyorum annem ve babam benim yeni tatlarımdan hiç hoşlanmıyorlar. Dedem verdiği için sesleri çıkmıyor. Oooh ne güzel. İyi ki dedem var.

Kız yerim seni

Bana annemin okuduğu hikayelerden birinde ismini öğrendiğim ama onun bir yiyecek olduğunu bilmediğim gofret yok mu? Oysa ben gofreti küçük bir fare olarak biliyordum. Gofret başka bir şeymiş. Dedem bana vermese uzun süre gofreti fare zannedecektim. Yaşasın dedem.

Babaannem de bazen dedemden görüp bana yeni tatlar vermeye çalışsa da dedem gibi cesur olamıyor. Annesinin dediklerinin dışında bir şey yedirmeyelim. Bu yaşta zararlı olurmuş diyor. Ama dedem bunlara onlar kadar çok kulak asmıyor. Ben artık büyüdüm zaten. Abla oldum. Yakında annemler beni okul gibi bir yere gönderecekler. Adı kreş mi neymiş. Öyleyse artık her şeyi yemeliyim. Yeme zamanım geldi de geçiyor bile.

Benimle en çok ilgilenen elbette babaannem. Babaannem her dediğime şaşırıyor. Bunu bu kız nasıl söylüyor diye hem hayretler içinde kalıyor hem de gülmekten kendini alamıyor. Ben de babaannem gülsün diye her şeye doğru cevaplar veriyorum. Sanki çocukmuşum gibi yemeğe mama demesine, bazlamaya ekme demesine itiraz ediyorum. O mama değil yemek diyorum, bu ekme değil bazlama diyorum. Nasıl şaşırıyor nasıl şaşırıyor bilemezsiniz. Halbuki ben gayet normal bir şekilde doğrusu ne ise onu söylüyorum. O beni hala çocuk zannediyor. Zannetsin bakalım. Bazen çocuk zannetmesi benim de işime geliyor. Ben ne istersem yapıyor. Yemek konusunda değil tabii.

Dedemin masalı

Dedem bana bazen masal anlatmak istiyor. Ama onun anlattığı benim bildiğim masal değil. Acaba dedem masal bilmiyor mu diye düşünüyorum. Dedemin anlattığı masalı da ben düzeltiyorum. Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur zaman içinde ormanda yaşayan bir yaşlı babaanne varmış diyor. Hayır dede diyorum. Yaşlı babaanne değil kocamaaaan bir kurt varmış olacak diyorum. Dedem kocaman dede olmuş bu masalı bilmiyor. Bunların hatalarını düzeltmekten bıktım artık.

Bir gün babaannemle salonda otururken pencereden gökyüzünde bir uçak gördük. Ben uçakları çok severim her gördüğümde bak uçak diye tepki gösteririm. Acaba bu uçak bir daha geçer mi diye babaanneme sordum. Babaannem benim soruma cevap vermek yerine bu soruyu sormuş olmama şaşırdı. Yine her zamanki gibi şaşırp bana sarıldı. Yerim kız seni. Sen ne zeki bir çocuksun dedi. Maaşallah benim küçük kızıma demeyi de ihmal etmedi. Bunun gibi onu şaşırttığım çok durumlar oluyor. Niye her yaptığıma şaşırdıklarına ben de şaşıyorum. İleride anlarım belki.

Babaannem sürekli bana annemin, babamın, dedemin, amcamın isimlerini sorup duruyor. Hepsini de cevaplıyorum. Bu sorular yetmezmiş gibi bir de onların ne iş yaptıklarını soruyor. Ben de tek tek söylüyorum. En çok da neye gülüyor biliyor musunuz? Dedemin mesleğini söyleyince kahkahalara boğuluyor. Ne var sanki. Benim dedem profesör doktor. Ne var bunda? Bunu söylemek sanki zormuş gibi bana söylettirip söylettirip gülüyor.

Babaanne Naaapıyoosun?

Bazen babaannem mutfakta çalışırken yanına gidiyorum. Usulca yanına yaklaşp kendisine dokunuyorum. Babaanne naaapıyoosuuun? Diyorum. Hemen gülen yüzüyle bana dönüyor ve elindeki işi bırakıp bana sarılıyor, yanaklarımdan öpüyor. Ben de hemen ne yapmak istersem babaanneme onu yaptırıyorum.

Bir de amcam var tabii. Amcamı sık sık bizim evde de görüyorum. Onun bize gelmesi benim çok hoşuma gidiyor. Tüm gün annemle oyun oynamaktan, etkinlik yapmaktan, kitap okumaktan sıkıldığım zamanlarda amcam benim için bir cankurtaran oluyor. Kapıdan girince hemen koşup bacaklarına sarılıp amcaaaa diyorum. O da hemen benimle oynamaya başlıyor. Evde farklı birinin olması iyi oluyor. Bu amcam da babaannemler de kalıyor. Keşke amcam bizimle kalsa. Dedemlere gittiğimde babaannem ve annem beni amcamın yatağında uyutuyorlar. Başka zamanlarda da onun odasına gidip yatağında taklalar attığım da oluyor. Ben amcanı da çok seviyorum.

Amcamın Odası

Amcamın odasına gittiğim zamanlarda amcam hep televizyonun başında oluyor. Hep bir şeylere bakıyor. Hareket eden resimlerle bir şeyler yapıyor. Ben içeri girince televizyonu kapatıyor ama ben girerken onun ne yaptığını görüyorum. Ben de ısrarla bana şarkı açmasını istiyorum. Amca nooolur? diyorum. O da dayanamıyor. Şarkılar açıyor ama ben hiç resimleri göremiyorum. Hemen haydi oynayalım. Dans edelim deyip beni o hareketli resimlerin olduğu televizyondan uzaklaştırıyorlar. Ben anlamıyorum sanki.

Annem de bana hiç hareketli resim göstermiyor. Ellerinde küçük televizyonları var. Kendileri izliyor ama bana izlettirmiyorlar. Ben izlemek isteyince kapatıyorlar. Sadece müzik dinle diyorlar. Ama ben çok merak ediyorum. O resimli şeyleri. Bazen onlar görmeden ben o resimlerin hareket ettiklerini görüyorum. Benim gördüğümü fark ettiklerinde onlar da hemen kapatıyorlar. Oysa onlar her gün onlara bakıp duruyorlar. Dedem benimle oyun oynarken annemin ve babamın ellerindeki küçük televizyonlara bakıp bir şeyler yaptıklarına şahit oluyorum. Bana gelince yok. Neymiş bakarsam gelişmem yavaşlarmış. Doktorlar öyle diyormuş. Kendileri bakınca onların gelişmeleri neden durmuyor acaba?

معلم ناجی

عُبَيْدِيَّةٌ

صاحب وطایفی :

از میرده کناجی احمد صبری

UBEYDİYYE (Arapça ve Farsça Latifeler)

Eserin Orijinal İsmi: Risâle-i Dilgüşâ (Letâif)

Yazar: Ubeyd-i Zâkânî (ö. 772/1370'ten önce)

Osmanlı Türkçesine Çeviren: Muallim Naci
("Ubeydiyye" ismiyle çevirmiştir).

Sadeleştiren: Mustafa Emin Öz

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

استانبول

(مهران) مطبعهسى — باب عالی چاده سنده نومرو ۷

۱۳۰۵

ubeydiyye III { Tefrika hâlinde yayınlanır. İlk bölümü } onuncu sayıda yayınlanmıştır. }

Mustafa Emin Öz

Zalim Alâ ve Kuraklık

Mazenderan topraklarında, halkına kan kusturan Alâ adında zalim bir hükümdar hüküm sürerdi. Bir yıl memleketi kasıp kavuran şiddetli bir kuraklık baş gösterince, çaresiz kalan ahali yağmur duasına çıktı. Namazın ardından imam minbere çıktı ve ellerini göğze açarak herkesin yüreğine tercüman olan şu duayı etti:

“Allahım! Üstümüzden vebayı, başımızdan belayı, içimizden de Alâ’yı defeyle!”

Kazvinli’nin Şükürü

Kazvinli’nin biri eşeğini kaybetmiş. Ancak adam üzölmek bir yana, şehrin sokaklarında sürekli şükrederek dolaşıyormuş. Onu bu halde görenler şaşkınlıkla sormuşlar:

- Yahu, eşeğini kaybetmişsin, ne diye şükredip duruyorsun?

Kazvinli hiç istifini bozmadan cevap vermiş:

- Nasıl şükretmem? Ya o sırada eşeğin üzerinde olsaydım? Ben de kaybolup gideli bugün tam dört gün olacaktı!

Merdiven Benim Değil Mi?

Horasanlı'nın biri, meyve çalmak için yanına bir merdiven alıp birinin bağına girmiş. Tam o sırada bağ sahibi çıkagelmiş ve adamı suçüstü yakalayıp öfkeyle bağırılmış:

- Yahu, senin benim bağımda ne işin var?

Horasanlı hiç istifini bozmadan, gayet sakin bir şekilde cevap vermiş:

- Merdiven satıyorum efendi...

Bağ sahibi şaşkınlıkla, "Bağın ortasında merdiven mi satılır?" diye üsteleyince, Horasanlı ters ters bakıp taşı gediğine koymuş:

- Merdiven benim değil mi kardeşim? Canım nerede isterse orada satırım!

Boyun Ağrısının Çaresi

Mevlana Kutbeddin, ileri gelenlerden birinin hastalık haberini alınca ziyaretine gider. Başucuna oturup halini hatırlarını sorar:

- Geçmiş olsun, tam olarak ne sıkıntınız var?

Hasta adam bitkin bir sesle anlatmaya başlar:

- Sormayın efendim... Şiddetli bir sıtma ve boyun ağrısıyla boğuşuyorum. Neyse ki şükürler olsun, bir iki gündür sıtmam biraz kırıldı; ateşim düştü. Fakat boynumun ağrısı hâlâ geçmedi, çok canımı yakıyor.

Mevlana Kutbeddin, gayet ciddi bir tavırla şu cevabı verir:

- Hiç merak buyurmayın, müsterih olun! Birkaç güne kadar o da kırılır!

devam edecek...

Ankara Edebiyat

Bir Edebiyat Penceresi İzleği

Eda Çoban

Ankara'daki Edebiyat okuma grupları içerisinde dikkati üzerine çeken, 3 Temmuz 2024'te kuruluşunu gerçekleştiren, ilk programını 27 Temmuz 2024'te Tatar Çölü kitabının tahliliyle gerçekleştiren, dört sezondur tahlil, söyleşi, yazar buluşması, Gençlik ve Edebiyat kampı, disiplinler arası programlarla ve çeşitli etkinliklerle, programlarına aralıksız, azimle ve güzel çıktılarla devam eden Ankara Edebiyat'ın amaç edindiği, yola çıktığı ve yolculuğuna devam ettiği edebiyat derdine ortak olalım ve onları yakından tanıyalım.

Merhabalar, bu grubu yakından tanımak ve tanıtmak adına birkaç soruyla söyleşimize başlayalım. Ankara Edebiyat grubunun kuruluşundan, amacından, kimlerin bu grupta yer aldığından, şimdiye kadar iş birliği yaptığı kuruluşlardan ve gerçekleştirilen etkinlik süreçlerinden bahsedebilir misiniz? Ankara, birçok okuma grubuna ev sahipliği yapıyor. Sizi diğer gruplardan ayıran özellikleriniz nelerdir?

Başlamadan önce, edebiyatımızın kıymetli dergilerinden Serazat Edebiyat'a hem kattıkları hem de katkı sunan yapıları görünür kılan bu çalışması için teşekkür ederim. Ankara Edebiyat, o zamanki adıyla Ankara Edebiyat Mahfili, sizin de belirttiğiniz gibi 3 Temmuz 2024'te kuruldu. Ankara'da yaşayan farklı meslek gruplarına mensup insanların bir araya gelerek oluşturduğu bir topluluk. Toplulukta hemen her meslek grubundan en az bir temsilci var. Bu bizlere çalışmalarını yürütürken farklı açılardan bakabilmeyi, istişareyi güçlü kılmayı ve ağ kurma potansiyelini artırmayı kazandırıyor.

Topluluğun bir çeşit edebî mozaik gibi görünmesi elbette kasıtlı bir süreçti; çünkü kuruluşundan evvel uzunca bir süre Ankara'daki farklı topluluk ve etkinliklerin neler yaptığını, hangi ilkeler üzerinden ilerlediklerini ve daha da önemlisi Ankara'da yaşayan insanların kültür, sanat ve edebiyata dair isteklerinden ziyade ihtiyaçlarının tahmin edilebilmesi için önemli bir süreç oldu. Süreçle birlikte çok sayıda topluluk, kurum/kuruluş, dernek veya sivil toplum örgütünün oldukça kıymetli işler yaptığı açıktı. Fakat katılımcı bir modelin, sürecin ortak bir akılla inşa edildiği ve her ne yapılsa mutlaka özgün bir parçanın olduğu yeni bir sürecin başlamasına da ihtiyaç vardı. Ankara Edebiyat, kurulurken bu temel saikle hareket etti.

Ankara özelinde onlarca, ülke genelinde binlerce farklı kitap tahlil programı mı yapacağız? Kentte onlarca nitelikli topluluk zaten la-yıkıyla yapıyordu; biz her ayın son cumartesi gününü sabitleyip sürece katmanlı bir içerik ekleyelim istedik. Kitaptan haberdar olanla olmayanın; iyi bir okumayla gelen ile okuduğu hâlde başka görüşlere ihtiyaç duyanın bir arada olacağı bir ortalamayı tutturmak istedik. Kitapları ücretsiz dağıtabilelim. Yazarını davet edebilelim. Kitaptan çıkardığımız sorularla hem eğlenip hem öğrenebilelim. Kitabın geçtiği yerlere gidip o iklimde analizlerimizi gerçekleştirelim istedik. İçerisinde olduğumuz ocak ayında, okumalarını yaptığımız Masumiyet Müzesi kitabı için aynı adlı müzeye, İstanbul'a gideceğiz mesela. Orada kitaba dair çalışmalar yürüten akademisyenlerle buluşacağız. Bu küçük bir örnekti.

Türkiye'de ilk defa gerçekleştirilen Gençlik ve Edebiyat Kampı'nı yaptık. Kampı herkes yapmıştır, fakat özgün bir içerik ekleyip nitelikli okurları götürmeyi, sürecin sonunda kentin edebiyat politikasını etkileyebilecek bir rapor çıkarmayı sürece ekledik. Kentteki büyükelçilikler ile edebiyat diplomasisini besleyecek çalışmalar yürüttük. Edebiyatı diğer disiplinlerle dirsek temasında tutacak programlar gerçekleştirdik. Klinik psikolojiyi, felsefeyi, tarihi, sosyolojiyi ve diğer bilimleri edebiyatla uzlaşma noktasında tutacak içerikler ürettik. Nitelikli metni merkeze alarak ülkedeki iyi isimleri konuk

ettik. Genç yazarları önce Teşrih Meclisi'nde, ardından ulusal kitap fuarı ve kitap günlerinde okurlarıyla bir araya getirdik.

Hâlihazırda ulusal ve uluslararası projelerimize çalışıyoruz. Dolayısıyla yalnızca okur, kitap, yazar odaklı değil, bu üç ana kolona yayıncıyı da ekleyecek biçimde, yazar-eser-okur-yayıncı temelli özgün çalışmalar sürdürüyoruz. Bizi diğer gruplardan ayıran bir noktanın olması kadar bir araya getirecek, bir arada süreçler yürütecek noktaların da olduğuna inanıyoruz. İlerleyen süreçte Başkent Edebiyat Topluluğu adıyla kentteki tüm paydaşların temsilcilerini bir araya getirecek ve daha nitelikli çalışmalarını birlikte organize edebileceğimiz bir iş birliği üzerinde çalışıyoruz. Çünkü aynı kültür havuzuna farklı kaynaklardan sular gönderiyoruz.

Başlangıçtan bu yana farklı kurum/kuruluşlarla iş birlikleri geliştiriyoruz. Kentin kültür, sanat ve edebiyat merkezi olarak gördüğümüz ve elbette T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı adına İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü bünyesinde çalışmalar yürüten Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi süreçte fazlasıyla katkı sunan kuruluşlardan. Aynı bünyedeki Nuri Pakdil Edebiyat Müze Kütüphanesi Mustafa Necati Kültür Evi de keza öyle. Yine Büyükşehir Belediyesi adına Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı yaptığımız çalışmalarda gençlerin yararına olacak sorumlulukları üstlendi. Başlangıç safhamızda, Türkiye Yazarlar Birliği'nin Ankara şubesinin emekleri yadsınamaz. Büyükelçiliklerin bir kısmı, akademi ve sivil alandan destekler, yerel esnafın davet ve katkıları derken kentin farklı bileşenleriyle birlikte çalışmaları yürütüyoruz. Amacımız ortak: Toplumsal yararı gözeten, değerlerimizi koruyan ve kültür-sanat sermayemizi zenginleştiren iş birliklerini düzenli ve sürekli biçimde gerçekleştirmek.

Ankara Edebiyat'ın kabataslak hikâyesi böyle.

Genelde birçok bileşeni içinizde barındırıyorsunuz; özelde, bir edebiyat okuma grubusunuz ve tahliller gerçekleştiriyorsunuz. Bu akış nasıl gerçekleşiyor, ne sıklıkla bir araya geliyorsunuz, okunacak kitaplara ve programların moderatörlük sürecine nasıl karar veriyorsunuz?

Ankara Edebiyat, bünyesindeki kişilerin nitelik ve kabiliyetleri nispetince ilerleyen bir topluluk olduğundan ilkelerimize sadık kalarak çalışmalar yürütüyoruz. Topluluğumuzda akademisyenler, kamu personelleri, yazarlar, şairler, yayıncılar ve öğrenciler bulunuyor. Yani bir süreç başladığında istişarenin gücünü kentin bileşenleri oluşturuyor. Bu kozmopolit yapının kendi içerisinde bir hiyerarşisi var. İstişareyi bahsettiğim çoğunluk yürütüyor. Kararı ise azınlık bir temsilci grubu veriyor. Dolayısıyla herkesin sürece dâhil olduğu ve ilk önce dâhil olanların verim aldığı işler ortaya çıkıyor. Bu yapıyı değerli buluyoruz. Aynı kültür, dil, tarih, değer ve gelenekten beslenen insanların kültür, sanat ve edebiyata dair uzlaşmalar geliştirmelerini önemsiyoruz. Amacımız yalnızca nitelikli edebiyatın etrafında buluşup kentin katma değerini artırmak.

Her ayın son cumartesi günü -eğer olağanın dışında bir durum yoksa- rutin kitap tahlil programımız oluyor. Kitapları üç aşamayla belirliyoruz. Birincisi, doğrudan tahlil programına katılan kalabalıktan aldığımız öneriler. İkincisi, Ankara Edebiyat'a dâhil olan herkesten gelen öneriler. Üçüncüsü ise istişare ekibinin ortak kanaati olan kitaplar. Üç aşamalı kitapları fiyat, stok durumu, tedarik imkânı ve tahlile uygunluk bakımından değerlendirip final oylamasına hazır olacak biçimde üç adet kitaba indiriyoruz. Gerisi elbette topluluğun kararına kalıyor. Program moderatörlüğünü ise talebe, kitaba hazır bulunuşluğa ve yetkinliğe göre yine kendi içimizde karar veriyoruz. Yani mutfağında da beraberiz, sofrasında da.

Grubun düzenlediği programların akış sürecinde davet edilen yazarlar ve tahlil kitapları konusunda nasıl bir süreç izliyorsunuz?

Tahlil kitaplarının belirlenme sürecini önceki soru özelinde mümkün mertebe yanıtlamaya çalıştım. Programların fikir, tasarımı, uygulama ve raporlama olacak şekilde dört aşaması var. Topluluğun Ankara'da faaliyetlerine başladığı 3 Temmuz 2024'ten bugüne kadar toplamda 50 net program düzenledik. Sezonluk dağılımda ise program sayımız 37. Çünkü bazı programlar müstakil değil, program dizisi şeklinde tasarlandı. 50 programdan 13 tanesi tahlil programı, 16'sı söyleşi ve imza, 17'si tematik okuma atölyeleri; geriye kalan müstakil programlar da büyükelçilik, teşrih, kamp ve fuar programıydı.

Yazarlarımızı davet ederken ilkelerimizin dışına çıkmamaya dikkat ediyoruz. Bunlar elbette hassasiyetlerimizin muhafaza edilmesidir. İnanç, gelenek ve değerlerin herhangi bir biçimde tahrip edilmesine müsaade etmeyeceğimiz içerik ve isimlerle ilerliyoruz. Çünkü yaptığımız işlerin merkezine edebiyatı bıraktığımızda işin niteliği de siyaset üstü oluyor. Hem kitapları hem yazarları belirlerken ciddi bir istişare süreci izliyoruz. Yazarın ve metnin niyetini, edebî camiadaki yerini, eserin kendinden menkul kıymetini ve potansiyeliyle birlikte bizimle beraber kentin katma değerine ekleyeceği faydaları önemsiyoruz.

Yazarlarımızın yol ve konaklama gibi giderleriyle kitaplarının belli bir miktarının maliyetini karşılıyoruz. Elbette sponsorlar üzerinden. Sıcak paraya hiçbir şekilde temas etmemek de ilkelerimiz arasında. Böyle olunca yazarın talep ettiği nitelikli kitleyi oluşturmak kolaylaşıyor. Çağırduğumuz isimler arasında, kronolojik sırasıyla Gürsel Korat, Yıldız Ramazanoğlu, Serkan Türk, Ercan Yılmaz, Ethem Baran, Ömer Demirbağ, Yavuz Ahmet, Hilmi Yavuz, Taha H. Can, Turan Duman, Faruk Yıldız, M. Fatih Kutlubay, Abdullah Ataşçı, Rumeysa Hazel Pekacar, Mümin Ali ve Vildan Külahlı Tanış var. Her birisi alanlarında önemli çalışmalar yürüten, marifetleri iltifatlarıyla sabit isimlerdir ve Ankara'da program davetimizi herhangi bir zorluk, zahmet veya fazladan talep istemeden kabul ettiler. Kendilerine tekrar teşekkür ederiz.

Dördüncü sezondayız. Bu sezon ve gelecek sezonlarda yine nitelikli işler gerçekleştiren yazar ve şairleri Edebiyatın Başkenti Ankara'da ağırlamaya devam edeceğiz.

Grupta tahlillerin yanı sıra, yazar söyleşileri, imza programları gerçekleştiriyorsunuz. Şimdiye kadar hangi yazarları konuk ettiniz, sizleri ve okurları etkileyen yazarlar arasında hangi yazarlar yer aldı?

Çağırduğumuz isimleri tekrar belirtmekten keyif duyacağım. Gürsel Korat, Yıldız Ramazanoğlu, Serkan Türk, Ercan Yılmaz, Ethem Baran, Ömer Demirbağ, Yavuz Ahmet, Hilmi Yavuz, Taha H. Can, Turan Duman, Faruk Yıldız, M. Fatih Kutlubay, Abdullah Ataşçı, Rumeysa Hazel Pekacar, Mümin Ali ve Vildan Külahlı Tanış'ı Ankara'da ağırladık. Bu isimlerin her birisi ayrı ayrı kıymetlidir.

Programlara katılımın niceliği her birisinin ne kadar etkili isim olduğu konusundaki tespitlerimizi ispata yetti. Rastgele örnekler olması açısından, başlangıç programımız olan Gürsel Korat Söyleşi ve İmza Programı'nda salon tam kapasite doluydu. Yıldız Ramazanoğlu'yla gerçekleştirdiğimiz programda oturacak yer bulmakta zorlanan çok sayıda katılımcımız vardı. Hilmi Yavuz'u ağırladığımız gün, yalnızca katılım formu üzerinden gelen 216 kişi vardı. Form haricinde katılanları dâhil edince salondaki görkemli havayı tahayyül etmek zor olmayacaktır. Ethem Baran ve Abdullah Ataşçı programları yine kapalı gişeydi. M. Fatih Kutlubay ve Vildan Külahlı Tanış'ın yakın zamandaki programları aynı şekilde olabildiğince verimli geçti.

Diğer yazarlarımızın programlarını da anlatmak büyük keyif verecektir fakat bu keyfi dileyenlerin sosyal medya hesabımız üzerinden de görmelerini arzu ederiz.

Her ayın son cumartesi günü düzenli olarak gerçekleştirilen tahlillerde hangi tarzda kitaplar okundu ve şimdiye kadar bu tahlil sürecinde katılımcıları etkileyen kitap ya da kitaplar neler oldu, tahlil sürecinde unutulmayan anlar neler oldu?

“Her ayın son cumartesi günü” ifadesi hem bizim hem de Ankara’daki edebiyatseverlerin dilinde bir rutine, kalıplaşmış ifadeye ve zihinsel takvime dönüştü. İfadeyi kullanır kullanmaz Ankara Edebiyat’ın programının olduğunu tahmin etmek, kendisini gerçekleştiren kehanete dönüştü. Bir başarı olarak görüyoruz.

Kitapların belirlenme sürecinden söz etmişim. Ek olarak, şu ana kadar hangi kitapları analiz ettiğimizi ve nasıl bir metot izlediğimizi ifade etmekte yarar var. İlk tahlil kitabı olan Tatar Çölünden şubat ayı tahlil kitabımız Masumiyet Müzesi’ne kadarki süreçte toplam 13 kitabı etraflıca ele aldık. Sırasıyla; Tatar Çölü, Mülksüzler, Sevgilinin Geciken Ölümü, Kiracı, Yalnız, Yabancı, İçimizdeki Şeytan, Kanlı Topraklar, İstanbul İstanbul, Günlerin Bin Yıllık Mezarı, Meryem’in Çiçekleri, Bizim Büyük Çaresizliğimiz ve Masumiyet Müzesi kitaplarını tahlil ettik.

Bazı kitapları doğrudan yazarıyla birlikte ele aldık, bazılarını konunun geçtiği mekânlarda. Masumiyet Müzesi için İstanbul’a kalabalık bir ekip ile seyahat edeceğiz. 120 küsur katılım talebinden 40 kişiyi belirli bir kıstasla seçtik. Masumiyet Müzesi’yle iletişime geçip randevuyu ayarladık ve tahlil programının niteliğini artırmak için programda bize eşlik edecek akademisyenlerle iletişime geçtik. Dolayısıyla gezi gibi görünen bir programı dahi özgün içeriklerle nitelikli hâle getirmeye çalıştık. Anlatmak istediğim şey buydu.

Kitaplarımızın tamamı da etkileyiciydi çünkü aynı metni katılımcı sayısı kadar farklı gözle konuşup farklı meslek gruplarından temsilcilerin birikimleriyle ele aldık. Yapmak istediğimiz şey başından itibaren bir heykeltıraşın marifetini edebiyata uyarlamaktı. İkimiz de fazla taşları ayıkladığımızda ortaya asıl şaheser çıkacaktı. Fazla sözü, fazla davranışı, fazla niyeti veya fazla eylemi... Geriye yalnızca

söz ve sözün biçim verdiği anlamlar kaldı. Kitaplarımız ister yerli ister çeviri olsun fark etmeyecekti. Herkes kendisiyle birlikte getirdiklerine bir şeyler katarak, fazlalıklarını bırakarak ayrıldı. Böyle ilerlemesi için de hep birlikte çalışıyoruz.

Gerçekleşirmiş olduğunuz etkinliklerden biri de Teşrih Meclisi oldu. Bu meclis nedir? Etkinlik süreci nasıl başladı, içerisinde neler yaşandı ve nasıl bir çıktı meydana geldi, bu sürece katılan yazar adaylarından nasıl bir dönüş aldınız?

Teşrih Meclisi, topluluğumuzun içerisinde yükselen bir fikir olarak başladı. Önce kendimize, kendi içimizdeki yazarlara odaklanmanın da bir borç olduğu tespitinden hareket ettik. Rutin programlarımızın akışını sürdürerek fakat bu esnada içimizdeki kıymetli yazar ve şairlerin metinlerini de eleştirinin faydalı tarafına muhatap kılarak ilerlemek istedik.

Kelime anlamından da anlaşılacağı üzere ele aldığımız konuyu -ki bu edebî bir metin olacaktı- etraflıca, derinlemesine gözden geçirecek; hâlihazırda ulusal dergilerde editörlük ve yazarlık yapan değerli isimlerin rehberliğinde anlamaya ve anlatmaya çalışacaktık. Teşrih Meclisi bu görevi üstlendi. Değerlendirme kurumumuzda edebiyat profesörleri, doçentleri, yazarlar ve yayıncılar bulunuyordu. Oldukça verimli bir süreç oldu. Nispeten kapalı bir grupla birlikte metnin kılcal damarlarına inip yapı ve anlam tahlilini gerçekleştirdik. Katılanlar ve konuklar için de verimli bir deneyim oldu.

Klinik Psikolog Taha Hasan ile edebiyattaki karakterler üzerinden, "Teğmen Drago, Raskolnikov ve Gregor Samsa: Şemalar Çerçevesinde Bir Karakter Analizi" programı gerçekleştirdiniz. Daha sonrasında İncelenen Hayatlar kitabının 4 hafta süren tematik psikolojik okuması programı gerçekleştirildi. Şimdi iki ayrı grupta birlikte Klinik Psikolog Taha Hasan Can ile programlar devam ediyor. Bu programların konusu ve akışından kısaca bahsedebilir misiniz?

Yaptığımız işi biraz da define avcılığına benzetmek abes durmayacaktır. Yaşamın olağan akışı içerisinde yaptığı işe tutkuyla bağlı olan, emek harcayan ve buradan toplumsal yararı üreten isimler var. Bunları bir şekilde tanıyor, bir yerlerde rastlıyor veya rastlantının güzelliği nispetince temas ediyorsunuz. Taha H. Can için de durum buydu. Klinik psikolojinin klişelerinden uzak durmaya çalışan ve onu günlük yaşamın içerisinde görünür kılan duruşu değerliydi. İşine olan saygısı ve odak grubunun menfaatlerini gözetken yaklaşımı takdir edilesiydi. Bu saiklerle kendisine program davetimizi iletip bahsettiğiniz tema üzerinde bir söyleşi gerçekleştirdik. Tüm program ve konuklarımızdan beklediğimiz tek koşul, her ne konuşursak konuşalım edebiyatın dâhil olacağı bir formda olmasıdır. Nitekim Taha H. Can ile de bu uzlaşıyla tema belirledik.

Bu şekilde kesişen yollarımızı taçlandırmak ve mümkün olan en iyi verimi alabilmek adına devam programları üzerinde görüşmeleri gerçekleştirdik. Kentin demografik yapısını, bölgenin katılımcı profilini ve mevcut katılımcılarımızın ihtiyaçları gibi ana kriterler etrafında bir sonuç elde ettik ve günlük yaşamda karşılaşılan durumları analiz edebilme, muhakeme kudretini güçlendirme ve baş edebilme refleksi geliştirebilme maksadıyla "Günlük Yaşamın Psikoterapisi" serisini başlattık.

Bu seri, katılım talebinin beklediğimizden fazla olmasından dolayı faydayı genele yayma isteğimizle birleşince iki ayrı gruba ve haricen müstakil bir program dizisine dönüştü. Taha H. Can ile toplamda on yedi oturum gerçekleştirdik. Bildiğimiz kadarıyla yapılmamış bir formattı bu. Nasıl ki bir psikoterapide bir danışan size hikâyesini

anlatır ve terapist de o hikâyenin derinliklerine iniyorsa aynı şeyi bazı öykü karakterlerine uyguladık. Karakter ya da yazar ilk seansa gelip hikâyesini anlatmış gibi davrandık. Psikolojinin imkânlarıyla vaka formülasyonunu oluşturduk. Karakterin içsel çatışmalarını, savunma mekanizmalarını, ailevi kökenlerini, rüyalarını, kelimelerle anlatmaya çalıştıklarını ele aldık.

Böyle olunca, katılımcılarımız günlük yaşamın sıradanlığının ötesine geçerek bir terapist gözüyle ilişkilerinde derin bir bakış kabiliyeti elde etti. Toplamda 18 karakter üzerinden terapileri gerçekleştirdik. Bir başka deyişle, 18 vaka... İlk grubumuz için geçerli olan sayı bu. İkinci grubumuzda bu sayı 20 oldu. Dolayısıyla bir yandan sorularla kendimizi sınırlamadan metnin kendisi üzerinden serbest bölgeler oluşturuyoruz, diğer yandan psikoloji ile edebiyat arasında özgün bir köprü inşa etmiş oluyoruz.

Ankara Edebiyat grubunun öncülüğünde Kentin Edebiyat Politikasının oluşturulacağı, Türkiye’de ilk defa gerçekleştirilen, katılımcıların titizlikle seçildiği bir Gençlik ve Edebiyat Kampı gerçekleştirildi. Kampın içeriğinden, katılımcılarla birlikte neler yapıldığından ve kampın çıktılarından bizimle kısaca paylaşır mısınız?

Türkiye’de ilk defa edebiyat ve gençleri simülasyon kampında bir araya getirdiğimiz bir sürecimiz oldu. Hazırlığına aylar öncesinden başlayıp hemen her adımını titizlikle organize ettiğimiz bir kamp oldu. Pek tabii kamp yapmak bir ilk değildi; hatta gençlerin özelinde edebiyat kampı yapmak da bir ilk değildi. Fakat “Kentin Edebiyat Politikası” raporunun tamamen katılımcılar ve onlarla uygulanacak simülasyonlar sonucunda yine kendileri tarafından yazılması bir ilkti.

Türkiye’nin hemen her bölgesinden yüzlerce başvuru talebi aldık. Fakat Ankara’da yaşayan, kentin kültür, sanat ve edebiyat iklimini tanıyan, bugüne dek konuşanları dinleyen fakat söyleyecek mutlak bir sözü olan 50 ismi bir araya getirdik. Katılımcı seçimini de tahmin edersiniz ki yine mümkün mertebeye adalet ve liyakat temelli

ilerletmeye çalıştık. İlk defa tanıştığımız isimlerden ve hâlihazırda süreç boyunca emek sarf edenlerden oluşan 50 kişilik bir ekip... Ankara Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, fikrimizi ve kendilerine sunduğumuz planlamayı kıymetli gördüler. Bizler insan kaynağı ve edebiyat sürecini yönetirken geriye kalan tüm imkânları üstlendiler.

Yaklaşık üç milyon metrekaare alana kurulu BAKAP (Tarım Kampüsü ve Rekreasyon Alanı) Ata Çiftliği'nde, konaklamaların bungalov evlerde yapıldığı ve kamp süresince dışarıdan herhangi bir ihtiyacın hissedilmeyeceği donanımda bir alanda gerçekleştirdik kampımızı. Ulaşım da imkânlarla dâhildi. Kenti, kent hakkını, haklara erişilebilirliği ve bütün bu hareketlilik içerisinde nitelikli edebiyatın mümkünlerini konuştuk. Atölyeler, simülasyonlar, sportif faaliyetler ve ekoterapiyle taçlandırdığımız kampın yoğun akışı "Edebiyat Diplomasisi" ve "Edebiyat Zirvesi" adlı iki programla neticelendi.

Gençlerin gözünden nitelikli edebiyatı, mevcut durumu ve genç dostu edebiyat teorisini şekillendirdik. Güçlendirilmiş kamp programımız bir gece iki gün sürdü. Kampta iki kez edebiyat simülasyonu, iki ayrı tematik söyleşi, olimpiyatlar, drama, grup dinamikleri; birer kez de Edebiyat Diplomasisi ile Edebiyat Zirvesi kapanış programları oldu. Notlar, raporlar, istatistikler, fikirler ve eylemler derken karar alıcılara ulaştırılmak üzere "Kentın Edebiyat Politikası"nı oluşturduk. Bugün kampımızın etkilerini hâlâ hissediyor, görüyor ve yeni kamp programları için koordinasyon davetleri alıyoruz.

Ankara Edebiyat grubuna katılım sürecinden, "Neden bu gruba katılalım?" sorusundan, birçok program gerçekleştirdiğiniz grup olarak bu konudaki motivasyonunuzdan ve sizlere program devamlılığını getiren etmenlerden bahsedebilir misiniz?

Kendi içimizde sıkça konuştuğumuz, motivasyonumuzu canlı tutmak adına niyet tazelediğimiz bir yerden sordunuz. Geldiğimiz şu noktaya dek sosyal medya hesabımız da dâhil olmak üzere kocaman bir kitle oluşturma maksadı gütmedik. Organik büyüyen, nitelikli ilerleyen, ortak bir kültürel sermaye etrafında kümelenen ve karşılıklı yarar üretecek politikaları geliştiren bir çokluk oluşturmak hevesindeyiz. Dolayısıyla bizlere neden katılmaları gerektiği sorusunun cevabını şu ana kadarki çalışmalara serpiştirdiğimiz özgün ve herkesin rol üstlendiği modellerle anlatmayı denediğimizi düşünüyoruz. Başta da söylediğimiz gibi, Ankara, kültür, sanat ve edebiyat hareketliliği bakımından bereketli bir kent. Onlarca, yüzlerce topluluk var ve inanıyoruz ki büyük çoğunluğu oldukça nitelikli işler çıkarıyor. Fakat Ankara Edebiyat; katılımcı modeli merkeze alan, hemen herkesin rol alabileceği, emeğin olmazsa olmaz biçimde merkezde tutulduğu ve "bir fikrim var" diyenlere "gel ve fikrini hayata geçir" diyen bir yapı üzerine ilerliyor. Bünyemizde basit bir etkinliği de uluslararası projeleri de kolaylıkla geliştirip yürütecek kabiliyette insanlar var ve bu kaynaktan beslenerek ilerlemeyi sürdürüyoruz.

Katılım sürecimiz ise oldukça basit fakat dayanıklı bir sistemle ilerliyor. Bizlere ulaşip katılmak isteyenleri oluşturduğumuz çekirdek gruba dâhil ediyoruz fakat bir tek katı kuralla: Herhangi bir mazeret bildirmeksizin üç program üst üste katılım sağlamayanlarla yollarımızı ayırıyoruz. Bizleri grubun dışından, sosyal medyadan takip etmeye ve diledikleri zaman katılmaya devam edebilirler. Fakat merkez ekibe, üreten ve ortaya çıkan neticelerden ilk önce faydalanma hakkını doğrudan elde eden topluluğa dâhil olmanın tek koşulu, düzenli ve sürekli katılıma dair motivasyonumuzu diri tutmak. Çünkü tekrar etmek durumundayız ki yaptığımız işten önce kendimiz fayda almazsak başkasına onu sunmamızın elle tutulur hiçbir gerekçesi olmuyor.

Tahlil ve yazar buluşmaları dışında sanat ve felsefe, farklı türlerdeki edebiyatlar özelinde de programlar gerçekleştirildi. Bunlardan biraz bahsedebilir misiniz?

Aslında bahsettiğiniz programların tamamını da edebiyata dâhil ediyoruz. Sanatsal ve felsefi çalışmalarımızı da alan dışında tasarladığımız faaliyetleri de günün sonunda aynı ilkelerin ışığında değerlendiriyoruz. Topluluğun önce kendi içerisindeki motivasyonunu diri tutmak, sonra da üretkenliğin toplumsal yarara dönüşmesini sağlayacak çalışmaları devam ettirmek için edebiyatın dışında temalar ve çalışmalarla süreci destekliyoruz. Elbette önünde sonunda konuyu edebiyata bağlayarak.

Örneğin, bizlere ulaşıp Sabahattin Ali'nin kıymetli eseri İçimizdeki Şeytan'ın tiyatroya uyarlanmış bir oyunu için bilet hediye etmek istediler. Hep birlikte tiyatro oyununu yerinde izledik ya da geçtiğimiz ramazan ayında birlikte iftar sofrasında buluşup “Edebiyatla İftihar Programı” düzenledik. Yine Ukrayna Büyükelçiliği'nin özel davetiyle birkaç kez programlara katılım sağladık. Günlük Yaşamın Psikoterapisi keza bu biçimde gelişti. Sportif faaliyetler düzenleyip bir araya geliyoruz, bizler spor müsabakalarını izlemeye gidiyoruz. Bunları bir şekilde edebiyat potasında eritip sürece entegre ediyoruz; çünkü gerçek yaşam yalnızca bir bileşenden oluşmayıp yüzlerce, binlerce farklı unsurun etkileşimiyle ilerlediğinden edebiyatın diğer alanlar, bilimler, sanatlar, fikirler ve mekânlarla temas etmesi gerektiğini savunuyoruz.

Rutin olarak devam edilen tahlil ve yazar söyleşilerini bir kenara koyarsak, ilerleyen süreçte Ankara'da edebiyata gönül veren okurları, grup üyelerini, katılımcıları neler bekliyor, bize bu konuda bir sır verir misiniz?

Bunlar aleni sırlar. Bir buçuk senelik süreçte bizleri takip edip süreçlerimize dâhil olanlar reflekslerimizi de tahmin edebilirler. İlerleyen süreçte uluslararası projelerimizi hayata geçirip topluluğumuzdaki isimleri imkânlar ölçüsünde yurt dışı projelerimizde bizler adına çalışmalar yürütmesi için göndermeyi düşünüyoruz. Ankara'da, edebî faaliyetlerin ortak bir ağ üzerinden ilerletilmesi için diğer topluluklarla istişare etmeyi tasarlıyoruz. Kamp geleneğimizi devam ettirmeyi; seminer ve çalıştaylar için tasarladığımız içerikleri gerçekleştirmeyi umuyoruz. Bunların dışında, spontane gelişen ve henüz bizlerin de bilmediği nice içeriği geliştirip edebiyat potasında eriterek kendine ve kentine fayda üretecek insanlarla uygulamayı bekliyoruz.

Sene biterken grup üyelerinden birkaç kitap tavsiyesi alabilir miyiz? Program akışında beğenilen yazarlar ve kitaplar hangileri olmuş?

Kendilerine danışıp cevabı en sona bıraktık. Tüm programların, kitapların ve isimlerin ayrı ayrı kıymetli olduğunu ilettiler.

Sizleri yakından tanıdığım için Serazat dergi ekibine, okurlarına ve söyleşimizi okuyacak okurlar adına teşekkür ederim. Son olarak biz dergi okurlarına, edebiyatseverlere neler söylemek istersiniz, bunu söylemezsem olmaz dediğiniz şeyler neler olur?

Serazat'ın varlığı ve kattıkları daim olsun demek isteriz. Çünkü merceğini geniş alanlara, işlere ve isimlere tutabilen bir edebiyat dergisinin varlığını kıymetli buluyoruz. Sizleri ve okurlarınızı Ankara'da ağırlamayı diliyoruz. Ankara'daki okurlarınızı da programlarımıza davet ediyoruz. Teşekkürler.

Emame Akman Harmancı

*Uçurtmada Takılı
Kalmasın Öyküler*

| *Eda Çoban*

İlk Kitapları Hem Okur Hem Yazar Unutmasın Şiariyle Çıkalım Yola

Sevgili Serazat okuru, bu sıcak ve samimi söyleşiye geçmeden önce, müsaadeniz olursa size Emame Akman Harmancı ile tanışma hikâyemden bahsetmek istiyorum. Onunla, Ankara Adnan Ötügen Kütüphanesinde, Bilge Yazarlar programında Abdullah Harmancı söyleşisi sırasında yan yana denk gelip sohbet etme imkânı bulduğumda tanıştım. Bir şeyler yazdığını ve yazar olduğunu o zaman öğrendim. Sohbet arasında birkaç dergiden de bahsettik: Heceöykü, Kayıp Kayıt, Yedi İklim şimdi aklıma gelenler. Bir roman çalışması içerisinde olduğundan da o zaman söz etmişti. (Şimdi ilk öykü kitabı çıksa da biz okurları bir romanla da selamlamaya devam edebilir.) Sonra birbirimizi takibe aldık ve bağımız bu zamana kadar devam etti, ediyor.

Edebiyata ve dergilere karşı ilgimiz Hisdüşüm Dergisi'nde, Ankara Edebiyat okuma grubunda tekrar bir araya getirdi bizi. O edebiyatın yazarlık ve okurluk kısmında; ben ise okurluk kısmında, kısmen de röportaj, inceleme ve etkinliklere katılım kısmındayım.

Hikâyenin en mutlu kısmına gelecek olursak, Emame Akman Harmancı ilk öykü kitabı Uçurtmanın İpi'nde yazdığı öyküleri bir araya getirdi ve biz şimdi onu, öykü dünyasını, kitabındaki öyküleri, kalemini, yazarlık ve okurluk sürecini detaylı sorularla bir mercek altına alalım. Gelin uçurtmamızı gökyüzüne salalım.

Merhabalar, Emame Akman Harmancı. Sizleri daha yakından tanımak adına şu soruyla açılışı yapayım. Kısacık bir öykü olsaydınız kendinizden nasıl bahsederdiniz?

Çocukluğundan itibaren yazmaya ve okumaya duyduğu ilgiyle büyüyen, başucunda hep bir “okunmakta” olan kitabı bulunan, sıkça hayal kuran, gerçek olsun olmasın başının üzerindeki hayal baloncuklarını dağıtmakta hep zorlanan, yolu daima edebiyattan geçse de o kritik ayrıma geldiğinde kendini mühendislik fakültesinde bulan, sonra evlenen ve iki çocuk annesi olan, son yıllarda yazma çalışmalarını çok daha ciddi bir seviyeye taşıdığı için artık onları iki kapak arasında görmek isteyen ve nihayet bu hayali de gerçekleştirebilme şansına erişerek Uçurtmanın İpi'ne kavuşan bir kadından bahsedirdim. Bir öykü olsaydım kısaca hikâyem bu olurdu.

Yazarlıkla, öyküyle yollarınız nasıl, ne zaman kesişti, o ilk tohum ne zaman atıldı, şimdi neler yapıyorsunuz?

Yazmayla çocukluğumdan beri ilgiliydim. Ne yazdığımı bilmeden defterlerime şiirler, kurmaca hikâyeler yazdığım olurdu. Onları ancak şimdilerde anlamlandırabiliyorum. Ne yapmaya çalıştığımı pek de bilmiyormuşum ama bence gayretim tatlıymış.

Gerçek anlamda ilk öykü yazma denemelerim ise üniversite yıllarımdaydı. Bundan yıllar sonra tanıştığım yazar Ali Işık hocayla beraber, yaptığım şeyin ne olduğunu anladığım ve artık ayaklarımın yere bastığı dönem başlamış oldu. Öykü türü üzerine daha ciddi düşünmeye başladım ve sonrasında dergilere öykü göndermek, iyi kötü dönüşler almak gibi eylemler kitap çıkarma hususunda beni teşvik etti diyebilirim.

Çoğu yazar bir alanda kendini daha iyi hissediyor ve çalışmalarına o yönde devam ediyor. Sizi öyküye yönelten şeyler neler oldu? Öykülerinizi kaleme alırken nelere dikkat ediyorsunuz, öyküye nasıl başlıyor ve bitirirken neler yapıyorsunuz?

Yazma sürecinde öykü, kalemimi geliştirebileceğim ve kendimi okurlara tanıtabileceğim bir tür olması nedeniyle beni kendine çekti. Bir an, bir cümle, bazen bir imge yakalayıp onu hikâyeye çevirmek ve masa başındayken yazmanın büyüüne kapılıp gitmek zamanla vazgeçilmezlerimden oldu.

Öyküye başlamak benim için en zor kısım. İlk paragrafı yazana kadar yazmaya ayırdığım sürenin belki yarısı geçiyor. Akış başladığı zamansa cümleler art arda yatağını bulmuş nehir gibi akıyor. Final genelde en sevdiğim kısımdır. Bazen hikâye benim bile öngöremediğim bir yerde sonlanıyor.

Yazarlığı besleyen şeylerin içerisinde kitap okumak ve film izlemenin önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum. Okurluğunuzu ve film izleyicisi kimliğinizi paylaşımlarınızdan görüyoruz. Yakın zamanda okuduğunuz ve izlediğiniz şeyler arasında sizleri etkileyen kitapları ve filmleri öğrenebilir miyiz?

Yakın zamanlarda okuyup sevdiğim bazı kitapları anayım o hâlde. Emine Batar'ın Uzakların Yankısı, Engin Türkgeldi'den Orada Bir Yerde, M. Fatih Kutlubay'dan Misak'ın Aynaları ve Esra Kahya'nın Benim Rüyalarım Hep Çıkar adlı kitapları ilk aklıma gelenler.

Yine yakın zamanda izlediğim ve bazılarına geç kaldığımı fark ettiğim filmleri anayım. İran sinemasından Bir Ayrılık ve Kahraman filmleri. Türk sinemasından İşe Yarar Bir Şey ve Gizli Yüz. Yabancı sinema olarak psikolojik gerilimi tırmandıran filmlerden Öğretmenler Odası'nı ve ilişkiler üzerine sürükleyici bir kurgu sunan The One I Love filmini söyleyebilirim.

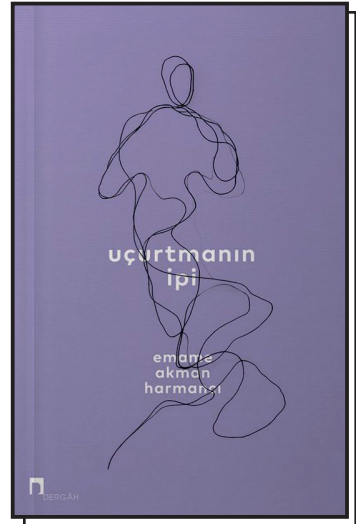
Başrol oyuncumuz Uçurtmanın İpi öykü kitabına gelelim. Kitap on yedi öyküden oluşuyor. Her öyküde farklı bir öykü mühendisliği kurmuşsunuz. Akışı devam eden bir temposu var öykülerin; kadın erkek ilişkilerine, savaş, boşanma, evlilik, ayrılık, kayıp gibi süreçlerin insanlarda bıraktığı etkilere değinmişsiniz. Günah, adalet, zaman kavramlarına da yer vermişsiniz. Karakterlerin bazıları isimsiz. "Aynı şeyler hepimizin başına gelebilir" gerçekliğini yaşıyor. Baba figürleri ve erkek karakterler de göze çarpan detaylar benim için. Bir yazar bir okur olarak kurduğunuz bu öykü dünyası ve öyküleriniz için neler söylemek istersiniz? Kitapta öykülere yer verirken nelere dikkat ettiniz? İçlerinde sizi hem yazarken hem de okurken etkileyen öykü ya da öyküler hangileri oldu?

Öykülerimde önceliğim insani bir duruma ya da duyguya temas etmesi oldu. Zihnimde ışıldayan ve öykü yazmama neden olan o pırıltı her ne ise onu yitirmemeye çalıştım. Öyküyü yazıp bitirdiğimde o beliren şeyi daha iyi parlatabilmişsem o öykü yayımlanmaya layık oldu; eğer sönük kalmışsa kenara itilmeleri kaçınılmazdı.

Okur olarak, bir hikâye klişe bir meseleyi anlatıyor olsa bile ilgi çekici bir bakış açısıyla anlatılmışsa beni etkiliyor. Okurun bu beklentisini kendi yazdıklarına da uygulamaya çabılıyor, konusu ne olursa olsun öyküyü yalın ve içten bir ses kullanarak anlatmaya çalışıyorum.

Eskizdeki Kadın öyküsü bana Sevmek Zamanı filmini hatırlattı. Acaba o filmde yola çıkarak mı oluşturuldu, varsa hikâyesini bizimle paylaşır mısınız?

Sanatın türler arası çağrışımlar yapması bana hep çok büyüdü gelmiştir. Cevabım, hayır. Eskizdeki Kadın'ın Sevmek Zamanı filmiyle bir alakası yok ancak öykünün sonundaki karekodu okuttuktan sonra görüntülenen yağlı boya eser, öykünün yazılması için çıkış noktası veya ilhamıydı diyebilirim.

***Okur ve yazar Emame Akman Harmancı ne tür kitaplar okuyor?
Klasikler ve çağdaşlarından bu listede kimler yer alıyor?***

Elbette hem çağdaşları hem de klasikleri aynı anda okumaya gayret ediyorum. Bazen yıllar önce, başka bir ben iken okuduğum ve anlamlandıramadığım kült eserleri bugün tekrar okuyor, yazar kimliği kazanmış biri olarak o esere yepyeni bir gözle bakmış oluyorum.

Öyküde ustalığına hayran kaldığım isimlerden Oğuz Atay, Sait Faik ve Rasim Özdenören'i burada zikretmek isterim. Çağdaşlarımıza geldiğimiz zaman Güray Süngü, Gökhan Yılmaz ve dil işçiliğine hayran olduğum Emin Gürdamur'u severek okuduğumu belirtiyim.

Dergiler yazarların okurla daha rahat bulunduğu yerler ve yazarlık yolunda eğitim aldıkları okullar gibi geliyor bana. Dergiler sizin için ne ifade ediyor? Hangi dergilerde ne tür yazılarla okurlarla buluşuyorsunuz?

Çeşitli dergilerde öykülerim ve kitap inceleme yazılarım yer aldı. Dergileri önemsiyorum ve elimden geldiğince takip etmeye, titizlikle okumaya gayret ediyorum. Yeni yazarların yetişmesinde çok kıymetli bir yerde duruyorlar ve onların varlığını sürdürmeye devam edebilmesi için dijital çağa inat okunmaları, görülmeleri lazım. Dergi mutfağındaki (çoğunlukla gönüllülük esasına göre bulunan) arkadaşların yaptıkları işin değerinin daha fazla fark edilmesi ve takdir edilmesi gerekiyor.

Öykü dışında incelemeler de kaleme alıyorsunuz. Bir roman çalışmanız olduğunu da biliyoruz. Yazarlık süreciniz ne şekilde devam edecek?

Yeniden ve bu sefer belli bir tema çerçevesinde dolaşan öyküler kaleme almak ve bir öykü kitabıyla daha okura temas etmek istiyorum. İnşallah.

Sevgiyle, umutla ve edebiyatla kalın.

füzyon

Osman Hasdemir

savrulduğun kollar
çalgılardan soluyarak çehrene
erişmenin çirkinliği

yaralar gölgeme işlenmiş
saçlarından üniforma açarak
dinç gözlerle araladık bulutları
boşa giden güneşlerle eskimeden
su bulalım tapınaklara

derken birden esirgenmişsin
taşkın bulvarları önüne katarak
tohumlarını ulaştıran
bir meyveyle bağışlanırsın
ellerinle çağırdığın baharlarda

ordan açılıyor yüzün ve ordan başlayan
sesine uzanıyorum
görünüyoruz dünyada bir ara
ıslığının ve hatırlamanın yardımıyla
dudaklarını taşıdım

savrulduğun yakın plajları
mercan temasında derimiz aynı acıda
yine de güzel hatırlanan korkunun
savrulduğunla kalmanın aynalarına
uzaklaşmanın azalan sesiyle
çıgıllıkları güzel yad eden
aklımıza senkron gelişler
birleşip köpürüyor

yüzümle iç içe geçtikçe savrulduğun
savrulduğun ve tüm bunlar
bir çarpışma süresiymiş

kar kuyusu

Yakup Diker

I.

Seni bir kuyuya atıp sonra çıkardılar
Sesin orada kaldı.

Önceleri çocuktun,
Elinde içi oyulmuş taşlar
Elinde karlı bir kış vardı.

Yüzün şehre indi sonra, insanların içine karıştı
Şehre kar indi, soğuk telaşlar geldi.
Önceleri bir rüyaydın kendi uyku bahçende
Sesine şehrin gürültüsü
Yüzüne kar taneleri değdi.

Seni bir kuyuya atıp sonra çıkardılar
Bir kuyu olsan, bunlar gelmezdi başına.

II.

İçinde bir ağaç duruyor çoktan
İçinde atlar koşuyor, alıştın buna.
Kalbin bir nehir yatağı
Suyun sana yetecek kadar kaldı.

Kışın kapanan yollardı sana kalan
Gidiş yok, dönüş ihtimal dışı.
Ama yine de ayakta tutuyordu seni
Yüzüne dikenler gibi inen kar taneleri.

Seni bir kuyuya atıp sonra çıkardılar
Dünya karın boşluğuydu annenin
Tekmeledikçe acıyan, senden bir parçaydı.

kapıda bekleyen

*Emre elik

susuyor çayırlar
küllenmiş bir taşın sabrı gibi
dumanın sinesinde siliniyorum
sessizlięe sürtünerek

apneye bırakılmış bir nefes
gün saymaz artık yılları
kapı önünde beklerken

řahidim ben
gözlerinin içindeki o aęlayanaya
bakmak kalır yüzümde
bakmakla çoęalan
bir suç gibi uyku

yüzüm şimdi
nadasa bırakılmış bir hedef tahtası
atıř serbest, isabet makbul
herkes biraz niřan alır

sokak dili kanıma karışmış
dışarıda havlamalar
içerde sadık bir bekleyiş
nedamet çukurları
gamze diye sevilir

bir sus
bir sus daha
yerine oturur itaat

amellerim artık direnmez
sıraya girer askıda ekmek gibi
kutsal ve ucuz

fısıltılar sustu
aynı yerden, aynı anda
ben de öğreniyorum susmayı

Kitmir'in selamı var...

şarkı

Beyza Şahin

Yollar kapanmadan gidelim Dersaâdet'e
Gamdan azât olup erelim bir saadete
Senden ayırsalar beni eştir şhadete
Gamdan azât olup erelim bir saadete.

Batsın bakışların dikenindense güllerin
Hep rayihan mıdır o esip gelse yellerin
Mehtabı izlese avucumdayken ellerin
Gamdan azât olup erelim bir saadete.

Göğsümde parlayan şu yürek döndü kandile
Giryan olan gözüm, yaşı gelmez de mendile
Cevrin gönülden aksediyor gör de af dile
Gamdan azât olup erelim bir saadete.

Yollar kapanmadan gidelim Dersaâdet'e
Gamdan azât olup erelim bir saadete...

Mefûlü fâilâtü mefâilü fâilün

bir istanbul masalı

Yasemin Tosun

Bir yolculuk ki maviliğe gider
Deniz, kuşlar, manzara ve sen
Bazen susar, bazen konuşuruz
Ara sıra izleriz maviliği
Uzaktan bakarız tarihe
Fotoğraf çekeriz
Saçma sapan güleriz
Çok güzeldi be İstanbul
Galata Kulesi bize yukardan baktı
Kız Kulesi denize uzak
Gülhane Parkı bizle anlam buldu
Nede güzeldi sabah İstanbul
İstanbulda sen ve ben
Bir masal oldu taksimde
İstanbul heryeri çok güzel
Çok başka, çok yabancı
Aşkın yaşanabilir özgürlüğü
Bir İstanbul masalı..

bütün yolculuğun adı çoktan fısıldanmıştı

Adem Emre Topçu

I.

Göğün derinliklerinden ağır bir tül sarktı,
sessiz, usul, sanki unutulmuş bir masalın gölgesi gibi.
Toprak, incecik serinliklerle ürperdi,
otların boynuna asılı binlerce ipek titreyerek sustu.

Çizgiler eridi duvarlarda,
pencereler yavaşça körleşti,
ve uzaklarda, yolun kıvrımında,
görünmez bir el göğe eğilip
karanlığın yüzünü siler gibi geçti.

Ama ben kaldım.

II.

Derinden kopan uęultular
taşların birbirine çarpan öfkesiyle doldu göğe.
Camlar titredi,
gölgeler duvarlardan sklp odalara yayıldı.

Köpekler eřiklere sindi,
kuşlar ansızın fırladı havaya,
Çocukların kakhahaları yarım kaldı,
anneler hızla pencereleri kapattı.

Kentin kalbi çırpındı;
raylarda, caddelerde,
ayak bileklerine kadar ıslanmış kaldırımlarda
adımlar hızlandı, nefesler kısaldı.

Ama ben kaldım.

III.

Göğün kapıları birden söküldü,
sanki yıllardır kilitli duran gizli odalar
bir hışımla açılıp içindekileri boşalttı.

Yeryüzü gürültülü bir sırıla doldu,
caddeler köpüklü ırmaklara benzedi,
geçen arabalar, suyun dilinde dağılmış sözcükler gibi
kenarlara çarpıp saçıldı.

Işıklar titredi,
lambaların gözleri buğuyla doldu,
her şey bir sisin ardında unutulmuş gibiydi.
İnsanlar gölgeler gibi kayboldu kapı eşiklerinde,
camların ardına sığındı,
ve sokak, sadece suyun hiddetine bırakıldı.
O ince soğuk,
derimin altına binlerce iğneyle işlendi,
üşüdüm, titredim, ölmek için uyudum
ama ben kaldım.

IV.

Önce fısıltılar kabardı derinlerde,
sanki yerin damarlarında bir şeyler kıpırdadı.
Hava ağırlaştı, göğün yüzü karardı,
sessizliğin kuduran bir öfkeden doğduğunu herkes anladı.

Sonra taşkınlığın dili büyüdü,
sular yeryüzünü kendi harfleriyle yazmaya başladı.
Taş duvarlar aşındı,
kanallar boğuldu,
yolların belleği silindi.

Arabalar yarısına kadar karanlık suya gömölüp
zamanın içine saplanmış eski oyuncaklar gibi sessizleşti.
Köprüler ağır bir iniltiyle eğildi,
ağaçlar köklerinden kopup
sokakların karanlık boşluğuna yuvarlandı.

Uzak yamaçlardan kopan toprak
bir uğultuyla indi aşağı,
evlerin nefesini kesti,
duvarları birer anı gibi yuttu.

Yeryüzü kendi öfkesine büründü,
etrafımdaki herkesi silip süpürdü,
hiç doğmamış olmayı dilediğim karanlıklara yutuldum
ama ben kaldım.

V.

Sonra göğün öfkesi çekildi,
gürültü, eski bir sandığın içine kapatılmış gibi sustu.
Sular, ağır bir hafızadan dökülen kelimeler gibi
geriye doğru aktı.

Yeryüzü doğruldu,
taşların derinlerinden yükselen bir nefes
usulca dolaştı sokaklarda.
Havanın koynunda ince bir serinlik gezindi,
tenime işledi,
kalbimin kıvrımlarına kadar yayıldı.

Ve birden, göğün yırtık perdesinden
bir gökkuşağı sarktı aşağıya,
renkleri ufku baştanbaşa geçerken
sanki görünmez bir el,
zamana yeni bir cümle yazıyordu.

Onun altında durduğumda
içimde sessizce filizlenen bir umut yeşerdi;
çocukluğumdan kalma bir hayranlıkla,
büyülenmiş gözlerle bakakaldım.

Toprak, uykusundan uyanır gibi derin kokular yaydı,
sokaklar arınmış, geçmişin yükünden sıyrılmıştı.
Her şey, taze bir başlangıcın eşiğinde sessizce parlıyordu.

Gökyüzü ışıkla taşı,
ufka asılmış gökkuşağı geleceği müjdeledi.
Ve ben,
o parlak vaadin, o mutluluğun habercisi sessiz mucizenin içinde,
kaldım.
Ben kaldım,
çünkü göğe yazılmış bu sırta sırt çevirmek ahmaklıktı
Ben kaldım
çünkü adını yeni öğrenmiş bir mucizenin içinde yaşamak vardı

Sonra fark ettim,
başlangıçtaki ince serinlikten
göğün çılgınlığına,
taşkınların öfkesinden
ışığın cennet hâline kadar
bütün yolculuğun adı çoktan fısıldanmıştı:
yağmur.

Karanlığı Renklendiren Öyküler

Semanur Bozok Sabuncu

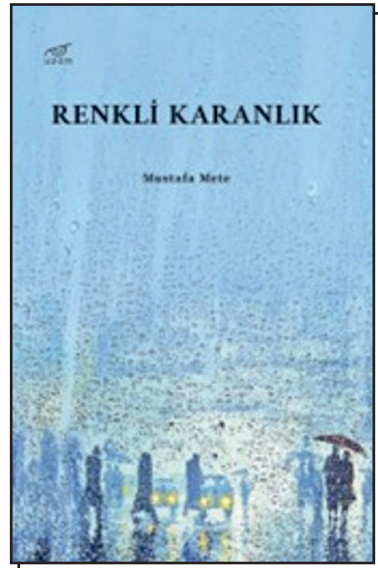
Hikâyesini bildiğiniz, gayretine şahit olduğunuz insanların başarısı sizin de gururlanma sebebinizdir. Mustafa Mete bu arkadaşlarımızdan bir tanesi. 2025 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "Yılın Dergisi" seçilen Çare Dergisi'nin genel yayın yönetmeni. Yazar, 2019 yılında çıkan Zamansız Kaybolan adlı öykü kitabından sonra bu kez okuru Renkli Karanlık kitabıyla selamlıyor. Uzam Yayınları'ndan çıkan eserde okuru sekiz öykü karşılıyor.

"Rüveyda", kitabın ilk öyküsü. Tarık suresi on yedinci ayette geçen o güzel kelime; nazlı veya zarif anlamına geliyor. Modern tarzda yazılmış öykü, çeşme başında görüp vurulduğu kıza kavuşmaya çalışan Ağâh'ın hikâyesini anlatırken aklınıza sevdiği kıza kavuşamamış şair Nurullah Genç'in "Rüveyda" şiirini getirir:

Kitaplara sürdüğüm kapkara lekelerden / Bir anlatsam nasıl utandığımı / Bir doğrulsam egrildiğim yerlerden / Ağarır tanyeri nilüferlerin / Alaca bir at koşar içimde / Ezer toynakları ile anılarımı (RÜVEYDA) mısralarını mırıldanırken ağa oğlunun Rüveyda'yı Akhal-Teke tayı Efsun'a bindirip gelin getirişine sevinirsiniz. Mustafa Mete aynı zamanda bir şairdir. Onun ritmik dilini ilk öyküden itibaren görmemiz mümkündür.

Mete'nin anlatımı geçmiş zaman akışkanlığında ilerliyor ve bu, kitabın genel havasını etkiliyor. Öyküler çoğunlukla birinci tekil şahıs bakış açısıyla aktarılmış; bu tercih karakterlerin iç monologlarını ve duygu dünyasını samimi, etkili kılıyor. Kitapta yer alan "Mavi Çizmeler" öyküsündeki: "Annemi önce camiye sonra da mezarlığa götürdüler. Arkasından hep koşsam da yetişemiyordum. Annemle aramda artık sonsuz bir mesafe vardı." (s. 24) bölümü, annesini ince hastalıktan kaybeden ve doktor olmaya karar veren Ahmet'in hikâyesini anlatır. Öykünün finali size yazarın, toplumun çarpık ve vefasız yönlerini haykıran, aynı zamanda toplumun bir sözcüsü olduğunu acı bir gerçeklikle sunar.

Kitabın temaları arkadaşlık, seveda ve anne sevgisi gibi çoğunlukla bireyin bireyle olan ilişkisini konu alıyor. Kitaba adını veren "Renkli Karanlık" öyküsünde, bahçedeki sese çıkan ve başına aldığı darbeye yığılan Gökhan Bey ile karşılaşsınız. Tarih meraklısı karakterin zaman zaman sevdiği padişahlara

yazdığı mektuplar, onu koma hâlindeyken bir padişahla tanıştırmak üzere alikonulmasına götürür. Bu noktada modern anlatı bir anda postmodern bir motife bürünür. Bu yumuşak geçiş oldukça başarılıdır.

Yazarın dili aynı zamanda ironik bir tını taşıyor. Hemen hepimiz “Kargonuz sizi evde bulamadığımız için teslim edilemememiştir.” (s. 51) mesajına muhatap olmuşuzdur. “Takip Numarası” öyküsünde karakter, yirmi dört saat içinde teslimat garantisi veren kargo şirketinin paketi bir hafta geçmesine rağmen teslim etmeyip üstüne üstlük kaybetmesiyle karşılaşır. Bilumum telefon görüşmesinden sonra paketi bulabilmek için kendini kargonun deposunda bulan Oktay Bey’in yerine kendinizi koymaktan geri duramazsınız. Yazar, oluşturduğu atmosferle empati duygunuzu da yanına katarak sizi olayın içine dâhil eder. Bu öykü aynı zamanda yazarın yaşadığı şehrin de öykülerinde kendine yer bulduğunu gösteriyor.

Renkli Karanlık okuru, hayatın aynasında yüzleşmeye çağıran bir kitap: “Uzun loş koridorun öbür ucunda iki kişinin hararetli kavgası vardı. Dertleri ne olaydı ki bu kadar şiddetli tartışmaktaydılar? Yanlarına vardı. Dertlerini sordu. Bir önceki derste önünde oturan kızın saçını çektiği gerekçesiyle bir erkek çocuk, kız öğrencinin annesi tarafından azarlanmaktaydı. Kadının cüretine hayret etti... Erkek öğrenci, sümüğünü kazağının koluna sürerek ağlaya ağlaya derdini anlatmaya çalışıyordu: ‘O da bana güldü öğretmenim,’ diyordu.” (s. 63)

Çocuğun bu sözü bütün eğitim camiasının kulaklarında çınlıyor. Mustafa Mete bu kitabıyla hayatın içindeki yaşanmışlıkların en güçlü anlatıcısı olduğunu ve öyküye sınıksız tutunduğunu bir kez daha göstermiş oluyor.

Hatırlamak Uzatıyor Ömrü

İsmail Şimşek

Ya unutmak istiyorsak?

Hatırlamanın ömrü uzatacağı bir iddia. İnsan hafızası kendisinde iyi ve güzel olarak iz bırakanları saklar. Olumsuz ve kötü izleri ise silmek ister. Hayatımızın bazı anlarında yaşamış olsak da kimi zamanları hiç yaşanmamış gibi kabul etmek ister zihnimiz. 'Olumsuz ve kötü' yaşanmışlıklar acıtır, üzer, yakar... Güzel olanlar ise yaşadığı an gibi coşku, heyecan ve mutluluk verir. Kaydedilen her anının hatırlanmaya değer bir hikâyesi de vardır elbette.

Hatırlamak Uzatıyor Ömrü Ötüken Yayınevi tarafından yayımlanan, Nazım Payam'ın son kitabının adıdır. Son kitabı diyorum, çünkü Türk edebiyatına kazandırdığı altıncı eseri bu. Edebiyat camiasında şiirleri ve Türkçe hassasiyeti ile tanınıyor Payam. Şiirleri ile adeta Türkçenin bayraktarlığını yapıyor. 'Hatırlamak Uzatıyor Ömrü' hatıraların ve gözlemlenen aksaklıkların nakış gibi dokunduğu, satırlarında herkesin kendinden bir şeyler bulabildiği bir eser. Okuyucuyu anlattığı konunun içine çekerek kendi köşesinde seyrediyor yazar. Popüler olma ve çok satma kaygısı taşımadan.

Okurların dünyasında, okuma atölyelerinde kitaplar üzerine yapılan konuşmalarda ilk akla gelenler arasında deneme türünde kitaplara çok rastlayamıyoruz. Genellikle roman, hikâye, şiir, araştırma-inceleme türünde eserler üzerinden işliyor süreç. Hâlbuki yine o sohbetleri ve atölyeleri yapan okuyucuların hemen hepsinin okuduğu ve kitaplığında bulunan Fransız yazar Montaigne' nin 'Denemeler' kitabının Dünya Klasikleri arasında sayıldığını da hatırlatmakta fayda var.

Hatırlamak Uzattıyor Ömrü öncelikle dikkat çekici ismiyle okuru kendisine çekiyor. Bu dikkat çekici ve şaşırtıcı samimiyet, kitabın ilk sayfasından son sayfasına kadar gözümüzün önünden bir film şeridi gibi geçiyor. Kitabı temel olarak iki bölüme ayırmak mümkün. İlk bölümde edebiyat, sanat ve sanatçı birçok açıdan inceleniyor ikinci bölümde ise insan ve yaşam başlığında toplayabileceğimiz yazılarda insanın hayata maruz kalması samimi bir şekilde anlatılıyor. Özellikle şiir ve sanat ile ilgili kısımların etkisi çok güçlü.

Hatırlamak Uzattıyor Ömrü kitabındaki katmanları yoğun ama aynı zamanda berrak iletilerle örülü, insana ve geleneğe göz kırpan denemeler sayfalar arasında zihnimizi aydınlatıyor. Denemelerin ana izleğinde Nurettin Topçu'nun 'iradeyi ortaya çıkaran ızdıraptır' ifadesindeki ızdırap sözcüğünü karşılayan, yazarın memleketi ile ilgili ızdırabı hâkim...

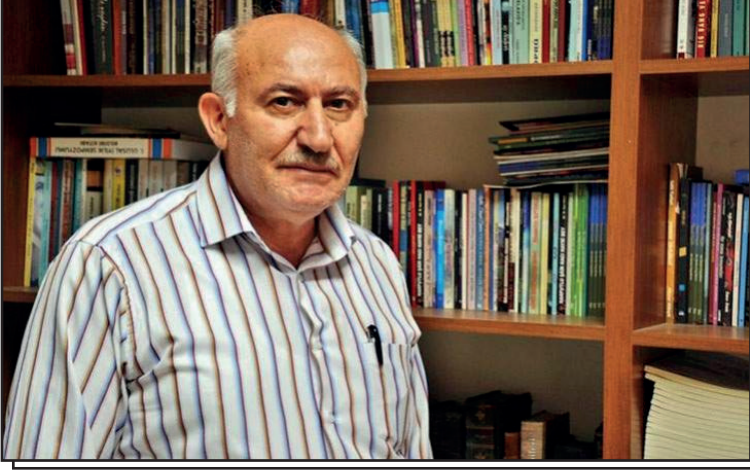
İnsan, sanat ve yaşam arasında birçok konuyu şiire yaslanarak işleyen yazar, bunu yaparken, biz okurlara da işlenen konular üzerine düşüneceğimiz bir alan bırakmayı ihmal etmemiş. İnsanın doğa üstündeki hâkimiyeti, dilimiz ve kaybolan kelimelerimiz, sanatçı, sanat, Anadolu değerleri, kaybolan geleneklerimiz karşımıza çıkıyor. Payam, bir denemede edebiyat-intihar ilişkisi üzerinden modern insanın maruz kaldığı durumu iç dünyadan, bir başka denemede milli

mücadele döneminde yaşananlara yönelttiği bakışlarla dışarıdan olmak üzere iki mercekli bir bakışa davet ediyor okuru.

Kitabı oluşturan denemelerin farklı konu bütünlükleri bulunuyor; şiir ve şairler, sanat ve sanatçı, gelenek, yaşam, kadın, insan ve doğa, yuva, vatan gibi konular belirgin.

Edebiyatımızın önemli şairlerinden bazıları için özel sayfalar da var, insan doğa ilişkisi üzerine metinler de; hatta sırf şiire ayrılmış sayfalar da...

Türk Edebiyatı deneme yazarları içinde bulunan Nazım Payam'ın "Hatırlamak Uzatıyor Ömrü" otuz üç farklı başlıktan oluşuyor. Kitabı okurken; yazarın geniş bir konu yelpazesinde kişisel, duyu ve düşüncelerini sohbet havası içinde samimi duygularla yazılmış bir kitap olduğunu görüyoruz. Kitaptaki denemeleri okuduğumuzda çok farklı başlıklarda konuların işlendiğine ancak bütün denemelerin bir ucundan mutlaka edebiyata, özellikle de şiire bağlandığını görüyoruz. Otuz üç farklı başlıktan oluşan denemeleri çatı başlıklar altında toplamaya çalıştığımızda 'Edebiyat, Sanat ve Sanatçı' ve 'İnsan ve Yaşam' gibi iki başlıkta toplayabildiğimizi görüyoruz.

Edebiyat, Sanat ve Sanatçı

Ölüm, edebiyat ve intihar ilişkisinden sanat ve sanatçı dostluğuna, kelimelere saygıdan farklı edebi türlere, çocuk edebiyatından şiire ve Türk Edebiyatının yetiştirmiş olduğu önemli şair ve yazarlara varan geniş pencereyi 'Hatırlamak Uzatıyor Ömrü' kitabından birkaç alıntıyla aralamaya çalışalım.

'Sanatçı, hayatın eksileri artıları babadan oğula nasıl geçiyorsa dosttan dosta da geçeceğini bilir. Bu nedendir ki o dostunda teşvik unsurlarını zıtlasmaya, eleştirmenliğe pekâlâ kaydırabilir. Mesela iyilerden emsaller gösterir. Tanıdıklarınızdan bazılarını kınar. Kitap rafınızdaki çarpıklığı ayıplar. Yeti boşluğunuza yüklenir. Duygu ve fikir şirazenizi yoklar. Bile isteye dargınlıklar yaratarak ortaklığınızı ölçer. Lakin bütün bunlar kalıcı olana ulaşmak içindir. Hiçbiri kasvet içermez.(s.40) '

'Bizim için sesi yetersiz şiirin anlamı da yetersizdir; itibar etmeyiz o şiire. Hem halis dize, halis şiir ilkin sesiyle doyurmaz mı? (s.69)'

'Kadim edebi türleri bana sıralayın deseniz, mektubu ilk üçe dâhil ederim. Diğerleri lehine yeni yeni bulgular getirseniz de onu ilk üçten aşağı indirmem. Şimdilerde adının anılmayışı, onu yok saymamızı gerektirmez. Mektubun, uzun dolanım döneminde edebi türler, bir elin parmak sayısını geçmezdi. İşlevi de zengindi onun. Kâh hikâye, anı, günlük türlerine kol kanat gerdi kâh geziyle yola çıktı kâh söyleşi, eleştir ve makale türlerinin görevini üstlendi. O, şiir kadar eski, destan kadar etkili, masal kadar düşler membaı, deneme türü kadar içtenlikliydi. (s. 71)'

'Yazmak, özel birikimin, biriken hayallerin, gizlerin ve tutkuların duyulmasına izin vermektir. Yazmak, tahammülsüzlüğü ve yaşama şevkini açığa çıkarmaktır. Yazmak, kendini kimsenin müdahale edemeyeceği bir dünya kurmaktır. Yazmak, içten içe çevreyi kontrol altında tutmayı ve şekillendirmeyi de arzularır kişiye...(s.106)''

İnsan ve Yaşam

İnsanın doğa üzerindeki hâkimiyet çabalarından Covid-19 karantinasının olumlu yönlerine, geleneksel evlerimizin güzel ayrıntılarından tarihi değerlerimize, insanların ütopyalarından türkülerimize kadar hayatımızın içine yine yazarımızın kendi cümleleriyle bakalım.

'Her şeyde özgünlük arayanlar, artık mevsimlerin kimliksizliğine şaşırıyorlar. Tatsız tuzsuz domatese, salatalığa sessiz kalıyorlar. Birilerince portakalın, elmanın, çileğin melezlerini çoğaltmak, karpuza kabak aşısı vurmamak kimseyi rahatsız etmiyor. Kışın kışlığına yazın yazlığına kırılmıyorlar. İşin kötüsü, başkalarını yok saymak veya unutulmak da öyle! Kimse rahatsız olmuyor.(s.13) '

'İnsanoğlu bugün doğayı, sosyal ilişkileri, kendisini dünden daha fazla eksik algılıyor. Arayışına sinmiş hız çelişkisinden, tahammülsüzlükten olacak, geceye girdiğinde ay ışığıyla, yıldızla karşılaşacağını, şafakla buluşacağını unutuyor. Acısının asla anlaşılmayacağını, feriyadının duyulmayacağını, duasının korkuyu savmaya yetmeyeceğini, karanlığın bir daha evirilmeyeceğini sanıyor. Sorunlarla mücadeleyi, yaşamayı düzenleyici faaliyet olarak görmüyor. Hafızayı tazeleyici hususları kötüye yoruyor. Bütünlüğü yitiren yargısı, onun geleceğe duyacağı güveni günbegün zayıflatıyor. Her saat biraz daha içine kapanıyor.(s. 17)'

'Millet mizacı, sokağa, mahalleye, şehre evimizden akar. Vatanımızın ocağı evimizdir. Sınırlarımız evimizin ışığıyla korunur. Dilimiz susuzluğunu evimizde giderir. Yürek tarlamıza sevgi tohumu evimizdendir. Gülüşümüz evimizde gürleşir. Arzamız evimizde barınır, öfkemiz evimizde eser. Issız gecelerde dünyanın kötülüğüne, ürkünçlüğüne mesafe koyan evimizdir. Evimiz, bizi yeryüzüne ispatlayacak kadar büyük; sırrımızı kulaklardan, gözlerden saklayacak kadar küçük sığınağımızdır.(s.54) '

'Hayatın başaktörü insandır. İnsan belirler doğumla ölüm arasındaki yazgıyı. İnsan belirler yürürlükteki yasayı, yasayla uzlaşmayı. Oysa

çokları sosyal sorumluluk karşısında mecalsizdir. Hep başkalarından beklerler fedakârlığı. Onlar olay ve olgular karşısında sürüye katılmaya, sırtlanmaya, payına düşen karardan yahut eylemden kaçmaya eğilimlidirler. Zoru, zorluğu görmedikçe bir meta olup priz, dikiş makinesi, levye, dondurucu görevi almayı öne alırlar. Aralarında pek nadirdir ütöpik kitapların belirginleştirdiği “erdemli” tipler. (s.158)

Deneme ve sohbet arasında ince bir çizgide yürüyen üslup, kurgu dışı bir kitap olmasına rağmen okumayı çok akıcı hale getiriyor. Birdenbire samimi bir sohbetin tam ortasında kendimizi bulabiliyoruz. Alıntılarla konuların geniş yelpazesini göstermeye çalıştığım ‘Hatırlamak Uzatıyor Ömrü’, yazarının ‘her edebi türde kalem oynatmak benim harcam değil. Üstümde vebali kalacağından korkarım. Şiirden denemeye geçmem bile yıllarımı aldı’ ifadelerini ispatlarcasına şair kaleminden çıkmış deneme olduğunu hissettiren bir kitap. Şairler için söylenen yazdıkları her türde şairlikleri hissediliyor tabirini Nazım Payam’ın kitabında da doğruluyoruz. Edebiyatla ilgili okur için de şiir, Necip Fazıl, Yavuz Bülent Bakiler, Türkülerimiz, Behçet Necatigil, Salah Birsal, Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi hususi başlıkların bulunduğu kitap zengin bir içerik vadediyor.

Eserde belki bir deneme kitabı için çok büyük sorun olmayacak bütünlük sorunu göze çarpıyor. Özellikle şiir, şair ve sanat konulu denemeler ile insan ve yaşam konulu denemelerin kitap içerisinde dağıldığını görüyoruz. Deneme kitabı için çok sorun addedilmese de denemelerin birkaç başlık altında toplanması kitabı konu bütünlüğü açısından daha güçlü hale getirebilirdi

Hatırlamak Uzatıyor Ömrü Tanpınar’ın Hasan Ali Yücel’e yazdığı 1 Temmuz 1961 tarihli mektubundaki ‘Hatırlama, bütün sanatların galiba annesi.’ ifadesini takip ederek yaşamımızdaki ‘ya unutmak istiyorsak’ dediğimiz anıları değil de zihnimizin kaydettiği güzellikleri hatırlatmakta kararlı ve iddialı bir eser.

Öznenin Hâlleri { Dijitalizmin Tahakkümü Altındaki Öznenin Davranışlarına Yönelik Bir Çözümleme }

Ömer Eski

“Kendi kendini izleme” olarak adlandırılan durumda, sayım tamamen anlatının yerini alır. Kendi kendini izlemenin ürettiği tek şey veridir. Nicelleştirilmiş Benlik Hareketi'nin sloganı “Sayılar aracılığıyla kendini tanıma”dır. Bu akımın taraftarı kendilerini anlatma, hatırlama ve düşünme yoluyla değil, sayma ve sayılar yoluyla tanımaya çalışırlar. (...) toplanan veriler daha sonra görseller halinde çekici grafikler ve diyagramlar halinde özetlenir. Ancak bunlar benim kim olduğum hakkında hiçbir şey söylemez.¹

Anlatının Krizi-Buyung-Chul Han

Bilinci, sezgisi, düş gücü olan varlıklarız. Öz'ün tanımı itibarıyla düşünmek ve bilincinde olmak durumundayız. Düşünmenin ve anlamamanın, bu şekilde özne olmanın, dünya kurmanın ve dünyadan öteye yol almanın akışı içindeyiz. Kendimiz ve benliğimizle, özne oluşumuzla bir kimliğe aidiyet hissediyoruz. Töz'e Öz'den hareket ederiz. Geriye dönüp baktığımızda töz; kök, asıl, soy olarak karşımıza çıkar. Bölünemeyen cevher, var edenin takdiri ile özne için bilinir olur. Bir yönüyle öz, töz, cevher, şahsiyet, kimlik, birlik, bütünlük, değişmezlik niteliklerini içlerinde barındırır. Özne; düşündükçe, anladıkça, eyledikçe kişilik ve kimlik kazanır. Özne, düşünme, bilinç kazanma, yapma, düş kurma bakımından toplayıcıdır. İşleyiş içinde durağan, edilgen değildir. Bu toplayıcılık, fiziki ve ruhî varlığın bütünlüğünü oluşturmaya yöneliktir. Özne gıdasını; düşünmek, bilincinde olmak, anlamak ve inanmaktan alır. Düşünmeyle birlikte ortaya çıkan filler özne için besleyicidir. Bunun tersi ise kişinin kendi kendini tüketmesidir: parçalara ayrılış, bilinçsizlik, savrulma hâlidir.

1 Anlatının Krizi, Byung-Chul Han, Ketebe Yayınları, 2024, s 35.

Özne; bilme, bulma, olma gayretinde parçaları bir araya getirir. Varlığında, yaratılışında olanı dış dünyadan aldıkları ile birleştirir. Kişiliğini oluşturur, kimlik inşa eder, Öz'den Töz'e doğru hareket halindedir. Çağın yapısına göre dıştan gelen uyarıcılar karşısında konum belirlemek; özünde bulunan düşünme, idrak etme, eyleme dönüştürüp yaşama biçimlerini sürdürmek durumundadır. Özne anlatıya muhataptır. Özne kendi anlatısına muhatap olduğu kadar dünyanın anlatısına; Söz'e, oluş ve yok oluşa, sebeplere, Allah'ın varlığını idrak etmeye, görmeye ve duymaya muhataptır. Yere ve zamana göre gözlerini kapamaya muhtaçtır.

Sözde Öz Ne?

Özne, kişi, ben; ne şekilde adlandırılırsa adlandırılırsın en son varacağı yer 'Bir'dir. Lebniz'in Monat'ı bir yönüyle bu kapiya çıkar. Söz anlatı inşa eder. Han'ın "*Günümüzün karakteristik yanı ufuk parçalanmasıdır.*"² cümlesi öznenin düşünme ve bilincinde olma eylemlerinden yoksunluğuna işaret eder. Ufuk, görmek ile anlam kazanır.

Görmek kelimelerle var olur. Özne gördüğünü anladığında, anlattığında kendiyi ve ötekiyle iletişim başlar. Varlık manzara itibarıyla bütünüyle görmekten ibaret değildir. Anlatıda söz ağır basar. Sözün Düşüşü'nde söz ile göz arasındaki ilişki şu şekilde ifade edilmiştir: *Kolayca anlaşılacağı gibi Söz'e yaratılışta mutlak üstünlük verilmişse de görme hiçbir surette dışarıda bırakılamaz. Tanrı'da görme ile söz arasında bir iç içelik söz konusudur; ancak bu birliktelik hiçbir çelişki içermez. Hakikatten gerçekliğe ve gerçeklikten hakikate sürekli bir hareket tesis edilmiştir.*³

Toplayıcı Öznenin Tüketici-Katastrofik Özneye

Bilge, alet yapan-sanatkâr, oyun oynayan insandan tüketen insana

---

2 Hiper-Kültürelilik, Byung-Chul Han, (İçinde, Hiperkültürel Kimlik), Ketebe Yayınları, 2024, s. 57.

3 Sözün Düşüşü, Jacques Ellul, Paradigma Yayınları, 2021, s. 169.

uzanan tarihsel bir yolculuk içindeyiz. Niteliğini ne kadar hak ettiği tartışılmalı⁴ da bugün “Homo Consumericus” ile karşı karşıyayız. Savaşların, iklim değişiklerinin, tükenen kaynakların ve bozulan ekolojik dengenin faili olarak özneye yaşanabilir, sürdürülebilir, barışçıl bir dünya noktasında reçeteler aramaktayız. *Süpermarketler, George Ritzer’in meşhur deyişle tapınaklarımızdır ve bir ekleme yapacak olursam alışveriş listeleri, dua kitaplarımız ve alışveriş merkezlerinde yürüdüğümüz yollar da hac seferlerimizdir. Dürtülerimizi takip ederek alışveriş yapmak ve yerlerine çok daha çekici ürünler alabilmek için artık albenisini kaybetmiş şeylerden kurtulmak bizi en çok heyecanlandıran duygulardır.*⁵

Hakikat-sonrası olarak nitelendirilen bir çağda özne “hakikati yeniden oluşturma” yolunda bir tasavvurun faili olarak konumlandırılmaya çalışılmaktadır. Paydaşlarının kimler ve neler olduğu belirsiz olan *globalizm (!) herkese kendi hakikatini oluşturma fırsatını vadetmektedir.* Bu cömert yapı; zamanın, bilginin, insanın kadim anlatısının idrakini zorlaştırmaktadır. Tekil ve çoğul birçok özne kendine hakimiyet alanı, tüketecek şeyler ve kendi hakikatinin önündeki engelleri kaldıracak –sosyal ağlar gibi– mahir manipülasyon araçları aramaktadır. Herkesin kendine göre hakikatinin olduğu bir düzlemde, öznelerden oluşan toplumların güç arayışı, hiyerarşik yapısı, birlikte yaşama kültürü ve barış ihtimali yeniden gözden geçirilmelidir. Sinirbilimin verileri ışığında her türlü, algı yönetimi, ayartma, hipnotik telkin, algoritma kartlarını elinde bulunduran Dijitalizm, küresel iktidar tahtını kimseye kaptıracak gibi görünmüyor. Dijitalizm bu gücü, özneyi kontrol altına aldığı psikodilbilim tekniklerine borçludur. Kullanılan dil, bulut sistemler, kişiye özel algoritmalar insan dostu imajını sürekli tazeler. Bu yapı, öznedir iradi karşılık

---

4 Paylaşım açma ve dilden file dönüşürme noktasında aceleci olanlar terimlerden, teorilerden en çok çıkarı olanlardır.

5 Eğitim Üzerine, Zygmunt Bauman, Ayrıntı Yayınları, 2023, s. 89. Metinde geçen süpermarket kelimesinin yerini bugün, AVM’ler, çevirim içi alışveriş siteleri, tüketicinin kılık değiştirerek kol gezdiği sosyal ağlar almıştır.

görmedikçe büyümeye devam edecektir. Aslında özneyi emre ama- de çalıştıran/koşturan bu geniş ağ bağlantısal yapılarıdır.

Medyanın; özenin tüketimine açılmış içerikler için “viral olmak” de- yimin kullanması oldukça manidardır. Özneyi meşgul eden her tür- den içerik bir virüsün yayılma biçimiyle/viral olarak yayılır. Bu ya- yılma biçimi haberin kısa sürede daha çok kişiye ulaşmasını sağlar.

Özne bir ağdan bir ağa geçerken zamanı, yol haritasını, kadim öğ- retileri, anlatısını, bunların toplamından oluşan hakikati kaybeder. Bu sayılanlar yokluğu, basireti ve istikameti çevrim içi anlaşılma- yacak kadar uzaklara göndermiştir. Ağ, illüzyon ve hipnotizmalara- rını; görüntü ve işlenmiş veri üzerinden sağlayan bir sihirbazdır. Bu bakımdan Byung-Chul Han, analogi yaparak sosyal medyanın, *haberleşmenin* iktiranını *Enfokrasi* olarak adlandırır. Özne, bu ülke- de tüketici bir vatandaş konumundadır. Böyle bir ülkede, inanç ve iradenin, temel insani becerilerin, güzelin kardeşi olan etiğin yeri yoktur. Burada özne; özgür, bencil, bireysel, hakikat-sonrası, insa- nüstü bir varlığa dönüşür.

Bilge İnsandan Yorgun ve Kalabalık-Yalnız Özneye

Popüler yaklaşımlar üzerinden sevgisini gösteren statüsünü koru- yan dijital özneler aşırı tüketimin getirisiyle *stres ve kaygı çağının* bir üyesidir. Ailesine ve toplumuna aidiyet duygusunu icra ederken pahalı hediyeler ve medyatik eğilimler oluşturarak sevdiklerine za- man ayırmış olur. Modası geçen şeyler yerine yenisini satın alır, profil güncellemeleri yapar. Günceli yakalamak ve satın almak için harcadığı zaman onu kendinden, ailesinden ve sevdiklerinden uzak- laştırır. İsteddiğini aldığı ve istediğini verdiği ama mutlu olmadığı hayatı sürdürmek zorundadır. Profili güncel, kendini ifade şekli viral olsa da kalabalıklar içinde yalnız, sevgisiz ve mutsuzdur. Görünüşe göre özne istediğini elde etmek, tatmin olmak ve kabul görmek için çeşitli kurumlarla iş birliği içindedir. Ama gerçekten de öyle midir? Ne söylemesi, ne yapması gerektiğini ona fısıldayan büyülü bir or- tam, şefkatli bir iktidar (onu işe koşan kurumlar ve sosyal ağlar gibi)

her zaman vardır. Bir ekibin parçasıdır. Bu otoritesiz iktidar oyunu yeni bir karakter tipi yaratır. Artık amaçlı insan gitmiş yerine “ironik insan” gelmiştir. Richard Rorty, ironiyi, “İnsanın kendini tanımladığı sıfatların sürekli değiştiğinin ayrıca kullandığı kelimelerin ve dolaşısıyla benliğinin olumsal ve kırılğan olduğunun her zaman farkında olması nedeniyle kendi kendini ciddiye alamaması” olarak tanımlar.⁶ Özne bu çalışma kültürü içinde Karakter Aşınması yaşadığının ne kadar farkında olabilir? Günün sonunda en çok yorgunluk hissedilir.

Yürüyüş

Çevresine bakınarak yürüyen bir öznenin karşılaştıkları kimliğini oluşturur. Bunu doğrusal bir yürüyüş olarak algılamak yanlıştır. Durakları, çukurları, engelleri olan bir yol karşısında özne mahiyeti gereği parçalara ayrılmadan, savrulmadan, iradesinin etken olma özelliğini kaybetmeden yürür. Bunun için inançlı, amaçlı ve toplayıcıdır. Sadra şifa olmak inancına bağlıdır. Kendi kendini iyileştirebilen ötekini iyileştirebilme yeteneğine sahip olan irade ve hareket kabiliyeti ona, oluş ve yok oluşu tayin eden mutlak yetkili Tanrı tarafından verilmiştir. Robert Wylile'nin denemesinde yer alan: *Sürekli konuşmak zorunda olduğumuz için dünyamız artık Tanrı'ya duymuyor. Tehlike sadece kendimizi tüketmek değil aynı zamanda Tanrı'ya da hayatımızdan çıkarmaktır,*⁷ cümlelerdeki haklı yakınişın tezahürü olarak yürürken susup dinlemek, duymak ve anlamak yolun vasıflarını tanımamıza yardımcı olacaktır.

---

6 Karakter Aşınması, Richard Sennett, (Richard Rorty'in İroni ve Dayanışma kitabından alıntı), Ayrıntı Yayınlar, 2020, s. 131-132.

7 Buyung-Chul Han ve Tefekkürün Yıkıcı Gücü, Robert Wylile, Hece Dergisi, 322. Sayı, s. 77.

Cevdet Karal Şiirinde Ontolojik Kaygı ve Modernite Eleştirisi

Eyüp Aktuğ

Modern Türk şiiri, artık eskisi gibi büyük grupların veya toplu hareketlerin etkisi altında değildir. Şairler artık bir akıma bağlı kalmak yerine, kendi kişisel dünyalarına ve bireysel duygularına odaklanmaktadır. Günümüzde modern Türk şiirinde gözlenen bu durum, şiirin tek bir merkezden değil, birçok farklı ve kişisel koldan ilerlemesine yol açmaktadır. Günümüzün bu karışık ve çok sesli ortamında Cevdet Karal, 1990 kuşağının en dikkat çeken isimlerinden biridir. Karal'ın şiir izleğinde birçok okurun ve şiir eleştirmenin ortak kanaati, Karal sadece kelimelerle oyun oynayan bir şair değil; okuruna sunduğu hemen her şiirinde insanın varoluşuna dair derin sorgulamalar yapan bir kalemdir.

Şairin şiir anlayışına ve bu anlayışı şiirlere nasıl yansıttığına değinmek, onu ve şiirini anlama gayretinde yol açıcı olacaktır. Cevdet Karal'ın şiir dünyası, 1980'li yılların ortalarında şekillenmeye başlamıştır. İlk şiirleri Kelime, İkinci Yazıları ve Aylık Dergi gibi mecralarda yayımlanmıştır. Şairin kırk yılı bulan şiir serüveninde yayınladığı kitaplar göz önüne alındığında, şairin şiiri şu üç temel başlıkta bir araya gelebilir.

1. Varlık Sancısı ve Huzursuzluk: Karal'ın birçok şiirinin merkezinde insan bulunmaktadır. İnsan ve insana dair hususiyetler. Şairin şiirini besleyen, şiirinde yeni yollar aramaya ve bu bu yollar üzerinde okura yeni çıkışlar işaret etmeyen imkân veren söz konusu bu huzursuzluk halidir. Şair şiir evreninde, birçok şiirinde, insanın dünyadaki yerini ve "neden buradayız?" sorusunu merkeze alır. Modern insan ve onun var olma sancısı, bazen berrak bazen bulanık bir söylem ile şiirlerinde yer bulmuştur.

2. Yazgı Kavramı: Karal'ın şiirlerinde sıklıkla karşılaşılan bir başka kavram da yazgıdır. Çeşitli durum ve olaylar içerisinde doğrudan veya dolaylı olarak üzerinden geçilen bu kavram Karal için sadece bir kabulleniş değildir. İnsanın kendi hayat hikâyesini, hayatın getirdiği zorlukları ve sınırları anlama çabasıdır. Bu bağlamda Karal'ın şiirlerinde yazgı, kader, tanrı, kabulleniş, vazgeçiş, umut, başlangıçlar, sonlar gibi pek çok olgu ve durum şairin kendiliği-içsel gerçekliği çerçevesinde okunabilmektedir.

3. Gerçekliğin Ötesi: Karal şiirler, sadece görünen dünyaya bakmamaktadır. Şiiri, görünenin arkasındaki asıl insanı ve onun ruhsal derinliğini keşfetmek için bir yol olarak kullanmaktadır. Bu yolu bulmak, aynanın arkasına geçmek, hakikate temas edebilmek için ruhsal derinliği sürdürmek, okurunu da bu ruhsal derinliğe davet etmek gerekir.

Bir Savunma Hattı Olarak Şiir

Cevdet Karal'ın şiirini anlamak, sanat anlayışında önceliklerini ve ötediklerini yorumlayabilmek için şairin ilk şiir kitabına dönmek, onu ve şiirini anlama gayretinin maksada ulaşmasında yol açıcı olabilir. Ekim 1998 tarihli Kaşgar Dergisi'nin 6. sayısında dikkat çeken

metinlerden birisi de Cevdet Karal'ın "Sanat'ı Savunmak" başlıklı yazısıdır. Aynı başlıklı yazı Cevdet Karal'ın şiir yolculuğunda ilk kitabı olan ve 1998'de neşrolan Horozlu Ayna ve Ölüm'de de kendisine yer bulmuştur. Horozlu Ayna ve Ölüm kitabı, şairin 1990-1998 yılları arasında yayınlanan şiirlerden oluşmaktadır. Söz konusu yazı Karal'ın şiirini ve şiir anlayışını kavramamız açısından önemlidir. Söz konusu yazıdan hareketle Karal için sanat, sadece güzel bir şeyler üretmek olmadığı; sanatı bir "kıyamet provası" olarak anladığı ifade edilebilir. Ona göre sanat, insanın sonla ve gerçekle yüzleştiği en ciddi andır.

Karal'ın Horozlu Ayna ve Ölüm kitabında yedinci sayfada kendisine yer bulan bu yazı, onun sanatının sadece estetik bir uğraş olmadığını birçok farklı cephesi bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu cephelerin başında inanç ve var oluş meselesi gelmektedir. Bu bağlamda Karal, sanatı Tanrı, insan ve vicdan üçgeninde bir yere konumlandığı ifade edilebilir.

Sanat Bir Hazırlıktır: "Kıyamet Provası"

Yine sözü edilen "Sanatı Savunmak" başlıklı metinden anlaşılacağı üzere sanat, insanın kendi iç dünyasında yaşadığı büyük bir hesaplaşmadır. Sanatçı, eserini üretirken aslında kendi sonuyla ve hakikatiyle yüzleşmektedir. Bu yüzden sanat, sadece bir eğlence veya hoş vakit geçirme aracı değil, ciddi bir "yüzleşme" alanıdır. Şair için şiir yazmak iki anlama gelmektedir. İtiraf ve arınma. Şiirin amacı, kelimelerle kalabalık yapmak değil, ruhu hafifletmektir. Şiir sadeleştikçe bir duaya dönüşür. En saf haline ulaştığında ise ortada şairin egosu kalmaz, sadece şiirin kendisi ve yaratıcısıyla kurulan bağ kalır. Karal uzun yürüyüşünü daha ilk adımda "şiir bir arınma çabasıdır" diyerek tanımlamış, sanatı dünyevi bir savunma mekanizması değil, "dua saflığına" ulaşma gayesi taşıyan ontolojik bir "kıyamet provası" olarak tanımlamıştır.

"Secde En Büyük Başkaldırıdır"

Yine Karal bu cümlesiyle alışılmışın dışında bir bakış açısı sunmaktadır. Genellikle başkaldırı, otoriteye karşı gelmek olarak algılanmaktadır. Ancak Karal'a göre gerçek başkaldırı, insanın kendi nefsi-ne (egosuna) karşı gelmesidir. Tanrı'nın huzurunda eğilmek (secde), aslında insanın kendi kibrine ve geçici dünyaya karşı dik durması olarak yorumlanabilir.

Cevdet Karal, modern Türk şiirinin 1980 sonrası serüveninde, özellikle "90 Kuşağı" olarak adlandırılan kırılma noktasında, hem teknik titizliği hem de şiirine mesele edindikleri ile çağdaşı pek çok şairden farklı bir mevkide konumlanmaktadır. Karal'ın kırk yıla yayılan şiir yolculuğu, şairin kronolojik olarak yorumlanabilecek bir şiir seyrinden ibaret değildir. Onun şiiri modern Türk şiirinde, şairin kendiliği içerisinde, metafizik damarın yine modern estetik disiplinlerle girdiği hesaplaşmalardan biri olarak değerlendirilebilir. Bu yolculuk, şairin kendi ifadesiyle bireysel bir varoluş sancısından (ten) neşet eden, teolojik bir güvenlik alanında (tin) soluklanan ve nihayetinde çok sesli bir hesaplaşmaya uzanan bir geniş bir kavis çizmektedir (Özbahçe, 2015).

Metafizik Gerilim ve Varlık Sancısı

Karal'ın erken dönem poetikası, şiiri bir "yakarış" düzlemine taşıyan ve şiirin "dua saflığına" ulaşma gayesini merkeze alan kurucu bir iradeyle şekillenmektedir. Şair için şiir, gündelik dilin işlevselliğini aşan, "eksile eksile varlık bulan" bir arınma mecrasıdır. Bu evrede temel itki, nesnelere ve varoluşun gizemini lirik bir hayranlıkla, adeta dünyayı ilk kez görüyor olmanın yarattığı saf şaşkınlıkla ifşa etmektir.

Horozlu Ayna ve Ölüm (1998) kitabında Karal, aşk ve cinselliği teolojik bir gerilim hattında, "ten" ve "tin" arasındaki o ince zarda işler. Özellikle "Allah bir / ve aşkın hizmetçisidir" mısralarıyla bu tutumun somutlaştığı ifade edilebilir. Burada aşk, varlığı yokluktan ayıran bir araç hüviyetindedir (Özbahçe, 2015).

Karal'ın bu dönem şiirlerindeki en belirgin yapısal özellik, dilin üzerindeki tüm süs ve retorik yüklerden bilinçli bir biçimde arındırılmış olmasıdır. Karal'ın tercih ettiği dil, kelimeleri bir disiplin çerçevesinde kullanmaktadır. Şair, modern çağın söz enflasyonuna karşı sükûneti bir direniş biçimi olarak kurgulamaktadır. Dizelerindeki duruluk, sadece estetik bir tercih değil, insanın kadim yazgısını ve varoluşun kökenindeki o bitimsiz soruyu –"Neden varız?"– hatırlatan bir aynadır (Başaran, 2024)

Yeni Bir Dönem

Birçok okur için eserlerin ithaf bölümleri ilgi çekici olmuştur. Cesedi Nereye Gömelim'de (2015) şair şu cümleler ile kitabı kimlere armağan ettiğini ifade etmektedir. "*Kitabı, yaşamın, bireysel gerçekliği yeniden kurma çabasını boşa çıkaran deneyimler üzerine kurulu olduğunu umutsuzca kabullenen okura, o hoşnutsuza, yorulmuş armağan ediyorum.*"

Cesedi Nereye Gömelim, Karal şiirinde bireysel tanıklıktan toplumsal tanıklığa geçişin en stratejik kırılma noktasını temsil etmektedir. Kitap, geleneksel şiir formunu aşarak "ludic" (oyunbaz) bir kurmaca ile inşa edilmiştir. Burada şair, bireysel bir lirik özne ile birlikte farklı seslerin de sahne aldığı dramatik bir tasarım kurmaktadır (Arsal, 2025). Kitaptaki "ceset" metaforu; unutulmak istenen geçmişin, dejenere olmuş toplumsal yapıların ve diriliğini yitirmiş kimliklerin sembolüdür. Karal, bu cesedi nereye gömeceğimizi tartışırken, "intiharı bir felsefe sorunu" olarak kabul eden Albert Camus ile derin bir diyalog kurar (Tulum, 2018).

Karal, soruyu mekân üzerinden de sorarken aslında okuru bir "insanı anlama araştırması"na davet etmektedir. Şairin "soru sorduğunda yanıtları kısıtlamayan" tavrı, modern hayatın belirsizliğini de bir yüzleşme aracı haline getirmektedir. Bu aşama, Karal'ın bir sonraki evrede moderniteyi global bir mağaza olarak resmedeceği eleştirisinin zeminini hazırlar. Cesedi Nereye Gömelim'de dikkat çekici unsurlardan birisi de "ev" kavramıdır. Karal'ın şiirinde mekânlar ve bu mekânlardaki dönüşümler dikkat çekicidir.

Modernite Eleştirisi ve Dramatik Yapı

Alışveriş Listesi'nde (2018) modernizmin birey ve toplum üzerindeki yıkıcı etkilerini ironi ve paradoks ekseninde sorgulamaktadır. Şehirleşme, ahlaki yozlaşma ve inanç krizlerini alaycı bir dille birer "ihtiyaç listesine" dönüştüren şair; gerçekliğin trajik ağırlığından bu ironik kalkanla korunmayı tercih etmektedir. Zıtlıklar, basitleştirmeler ve alışılmamış bağdaştırmalarla örülü bu çarpıcı eleştiri, modern hayatın dayattığı nesneleşme ve mutsuzluğa karşı metafiziğe dönüşü yegâne çıkış yolu olarak önermektedir.

Eser, çağın ruhundaki inanç krizini ve hüznü boşluğu, sarsıcı bir "modern insan envanteri" üzerinden kayıt altına alır. Karal'ın modern dünyayı desakralize edilmiş bir "global mağaza" olarak kurguladığı bu evre, ironik ve eleştirel dili dikkat çekicidir. Modernite, kutsal olandan kopmuş ve ruhunu tüketim listelerine hapsedmiş bir ontolojik erozyon biçimi olarak ele alınmaktadır (Şahin ve Şahin, 2023).

Alışveriş Listesi'nde çağdaş insanın manevi yıkımı, "1 adet Tanrı kıyma makinesi" ve "3 kavanoz renkli gözyaşı misketi" gibi sarsıcı imgelerle okura işaret edilmektedir. Her mısra, kısa birer "sekans" gibi işleyerek zihinde görsel bir simülasyon yaratır. Kimi şiir eleştirmenleri tarafından "persona şiiri" olarak tanımlanan Karal'ın şiiri, Tanrının Kurduğu Saatler (2024) kitabında da bu tanıma paralel bir kurgu taşımaktadır.

Karal'ın şiiri, dış dünyayı şairin içgörüsüyle süzmektedir. Bu durum şiiri birçok noktada bakir ve şaşırtıcı kılan entelektüel bir duyuşa imkân vermektedir. Şiirin en karakteristik niteliği, şairin doğrudan kendi kimliğini yansıtmak yerine kurgusal bir maske ardına gizlendiği "persona" estetiğidir. Karal, geleneksel Tanrı algısını veya gündelik durumları trajik kahramanlara dönüştürerek; alışılmamış sahneler ve uzak çağrışımlı imgeler aracılığıyla okurda yoğun bir duygusal karşılık yaratmaktadır (Karakurt, 2024).

Boşluğu Seçmek

Büyük Boşluk Oteli (2025), Cevdet Karal'ın 40 yıllık serüveninin nihai dramatik zirvesidir. Kitapta, önceki eserlerde dağınık halde bulunan tüm sesler ve personalar "Engin" karakterinde birleşir. Buradaki "otel", sadece bir mekân değil, ruhun kendi içine kapandığı, suçluluk duygusuyla örülü bir "sıkışmışlık" halidir (Karakurt, 2025).

Kitaptaki "boşluk" kavramı, sanılanın aksine bir belirsizlik değil, "suçluluk duygusunun suçtan büyük olması" paradoksuyla karakterize edilen ontolojik bir ağırlık olarak yorumlanabilir. Şair, "Beni anlayan bir Tanrı varsa özgürüm" dizesiyle özgürlüğün ancak Mutlak olan tarafından "anlaşılma" mümkün olabileceği sonucuna varır.

Karal, bu eserde okuru Okakura Kakuzo'nun "vakum etkisi" dediği yöntemle denklemin parçası haline getirir; bazı boşlukları ve sahneleri bilerek eksik bırakarak, okura fikri tamamlama ve estetik duyguya dahil olma alanı açar. Bu yönüyle eser, kurguyla gerçeğin iç içe geçtiği "psikografik bir üst-kurmaca" ve "özyaşamöyküsel bir terapi" olarak tamamlanır. Engin'in monologları, umutsuzluğun içinde bir "umut inşası" barındıran, insan sınırlarını yoklayan radikal bir arayıştır (Arsal, 2025).

Sonuç Yerine

Cevdet Karal'ın şiir anlayışı, üç ana sütun üzerinde yükselen bir "akort edilmiş zihin" inşasıdır:

1. Metafizik Metaşmasına Reddiye: Şüpheli ve fetiş haline getirilmiş metafizik söylemlere karşı; hayatın içinden süzülen, sahici ve maneviyatın "fiziğin ötesine geçme" kabiliyeti olduğunu savunan bir duruştur.

2. Lirik-Absürt ve Gerçeküstü Dengesi (Psikografik Üst-Kurmaca): Şair, lirizmden ödün vermeden; mantıkdışı, nükte ve psikanalitik sekansları şiirine dahil eder. Bu yapı, gerçeküstü unsurların

varoluşsal bir perspektiften ironize edildiği "absürdist bir lirik" formdur.

3. Sinematografik ve Minimalist İşçilik: Şiir, ses ve görüntünün rezonans içinde olduğu teknik bir titizliğin ürünüdür. Kısa mısralar, zihinde birer simülasyon yaratarak okuru "daldırma" (immersion) etkisine sokar.

Şairin "Ben şiirlerimdeki adam değilim" itirafı, şiirin bir "kendini yeniden inşa" süreci değil, bir "dönüşüm" aracı olduğunun kanıtıdır. Karal için şiir, şairine getirdiği değişimi okura da taşıyan enerjidir.

Cevdet Karal, 1980'lerden bugüne modern Türk şiirinde taklit edilemez, bakir bir alan açmıştır. Şiiri, okur zihninde "akort edilmiş" bir denge yaratan, hem dünyevi hem de manevi duyarlıkları şiirinde etkileyici bir şekilde işlemiştir. Karal, modern şiiri metafizik açıdan yoksul görmeyip, bu alanı modern hayatın "boşlukları" arasından yeniden inşa etmiştir.

Kaynakça

- Arsal, L. (2025). "Ruhun Acısıyla Kimyanın İlişkisi": Özyaşamöyküsel Bir Terapi Olarak Cevdet Karal Şiiri. Buzdokuz.
- Başaran, A. E. (2024). Ölümünden Hayata • Bir İnsan/Zaman Ağrısı: Cevdet Karal Şiiri. Doğubatı, Sayı 107.
- Şahin, G. B. Y., Şahin, C. (2023). Cevdet Karal'ın Alışveriş Listesi Adlı Şiir Kitabında İronik Anlatım. 18(3), 2065 - 2084.
- Karakurt, İ. (2024). Görünenin ve ötesinin şiiri: Tanrının Kurduğu Saatler. Yeni Şafak Kitap Eki.
- Karakurt, İ. (2025). 'Beni anlayan bir Tanrı varsa özgürüm'. Yeni Şafak Kitap Eki.
- Karal, Cevdet (1998). Horozlu Ayna ve Ölüm, Kaknüs Yayınları.
- Karal, Cevdet (2006) Hilkatın İlk Günleri, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2006.
- Karal Cevdet, Cesedi Nereye Gömelim, Everest Yayınları, İstanbul 2015.
- Karal Cevdet, Alışveriş Listesi, Everest Yayınları, İstanbul 2018.
- Karal Cevdet, Tanrının Kurduğu Saatler, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2024.
- Karal Cevdet, Büyük Boşluk Oteli, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2025.
- Özbahçe, O. (2015). Cevdet Karal ile Söyleşi. Türk Dili, 766.
- Tulum, R.(2018).Cevdet Karal: "Metafizikî Metalaştırdığımızı Kabul Etmeliyiz". Cins Dergi.

